

T.C.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE İKLİMİ
ALGILARI İLE MANEVİ İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aslı GÜNEŞ

İstanbul

Mayıs, 2023

T.C.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE İKLİMİ ALGILARI İLE
MANEVİ İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aşlı GÜNEŞ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Didem GÜVEN

İstanbul

Mayıs, 2023

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Didem GÜVEN

Üye Doç. Dr. Esra TÖRE

Üye Doç. Dr. Ayşin SATAN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Erhan İÇENER
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimi Algıları ile Manevi İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Aslı GÜNEŞ

ÖN SÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında değerli görüş ve önerileriyle fikir veren, anlayışıyla, paylaştığı bilgi ve deneyimleriyle desteğini esirgemeyen, araştırmanın titizlikle yürütülmesini sağlayan değerli danışman hocam Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL 'e ve Dr.Öğrt.Üyesi Didem GÜVEN'e, tezimin daha iyi olması için desteklerini esirgemeyen Pfr.Dr. Esra TÖRE' ye, Pfr.Dr. Ayşin SATAN'a,

Varlıklarıyla bana her zaman güç veren kardeşlerime, tüm hayatım boyunca sevgi ve desteklerini daima hissettiğim çok kıymetli aileme,

Ölçeklerin dağıtımı ve tez sürecimin her aşamasında bana destek veren tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Ash GÜNEŞ

İstanbul- 2023

ÖZET

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE İKLİMİ
ALGILARI İLE MANEVİ İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Aslı GÜNEŞ

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Dr.Öğr.Üyesi Didem GÜVEN

Mayıs, 2023, 98 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde eğitim gören üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılarak yapılan bu çalışmaya 243 kadın, 159 erkek olmak üzere toplam 402 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu, İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerle ilgili olarak hangi analiz yöntemlerinin kullanılacağına ilişkin yapılan normallik analizinde parametrik testlerin kullanılacağı belirlenmiştir. Yapılan veri analizi doğrultusunda üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ile aile iklimleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Manevi iyi oluş ile üniversite öğrencilerinin kişisel özellikleri arasındaki farklılık düzeyleri incelendiğinde üniversite öğrencilerinin cinsiyeti, kardeş sayısı, medeni durumu, anne ve baba hayatta olma durumu, baba ebeveyn tutumu ve anne eğitim düzeyi ile manevi iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak üniversite öğrencilerinin yaşları, sosyoekonomik düzeyleri, anne ebeveyn tutumu ve baba eğitim düzeyi ile manevi iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Aile iklimi ile üniversite öğrencilerinin kişisel özellikleri arasındaki farklılık düzeyleri incelendiğinde baba hayatta olma durumu ve anne eğitim düzeyi ile aile iklimi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne hayatta olma durumu, anne ve baba

ebeveyn tutumu ve baba eğitim düzeyi ile aile iklimi arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile İklimi; Manevi İyi Oluş



ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FAMILY CLIMATE PERCEPTIONS AND SPIRITUAL WELL-BEING OF UNIVERSITY STUDENTS

Aslı GÜNEŞ

Master's Thesis, Psychological Counseling and Guidance

Supervisor: Assoc. Dr. Öğr. Üyesi Didem GÜVEN

May-2023, 98 Pages

The aim of this research is to determine relationship between family climate and the level of spiritual well-being of students studying at various departments of Istanbul Sabahattin Zaim University in the 2021-2022 academic year. 402 university students, including 243 women and 159 men, participated in this study, and data were collected by using relational screening pattern, one of the quantitative research methods. "Personal Information Form, Spirituality Index Scale of Well-Being and Family Climate Scale". It has been determined that parametric tests will be used in the normality analysis of which analysis methods will be used in relation to the data obtained from the scales. According to the data that collected, it was determined that there is a significant positive connection between the spiritual well-being levels of university students and their family climates. The levels of difference between spiritual well-being and personal characteristics of university students were examined and it was found that there was no significant difference between the gender, number of siblings, marital status, mother -father survival status, father and parent attitude and mother education level and spiritual well-being levels of university students. Although there is a significant positive effects on the ages, socioeconomic levels, maternal parental attitude and paternal educational level of university students and their spiritual well-being levels. When the levels of differences between the family climate and the personal characteristics of university students were examined, it was found that there was no significant difference between the father's survival status and the mother's education level and the family climate. However, it has been determined that there is a significant difference between gender, age, number of siblings, marital status,

mother's survival status, mother and father's parental attitude and father's educational level and family climate..

Keywords: Family Climate; Spritual Well-Being



İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY FORMU	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi	3
1.4.Varsayımlar	4
1.5.Sınırlılıklar	4
1.6.Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE İKLİMİ VE MANEVİ İYİ OLUŞ	6
2.1.Aile İklimi	6
2.1.1. Aile Kavramı	7
2.1.2. Aile Türleri	8
2.1.3. Ailenin İşlevleri	9
2.1.4. Aile İkliminin Bileşenleri	10
2.1.4.1.Kuşaklararası Otorite	11
2.1.4.2.Aile İçi İlişkisellik	12
2.1.4.3.Bilişsel Uyum	12
2.1.5. Aile İklimi İle İlgili Yaklaşımlar	13
2.2.Manevi İyi Oluş	14
2.2.1. Maneviyat Kavramı	15

2.2.2. Maneviyat ve Din İlişkisi	16
2.2.3. Maneviyat ve Psikoloji İlişkisi	18
2.3.İlgili Alanyazında Yapılan Araştırmalar	18
2.3.1. Aile İklimi İle İlgili Yapılan Araştırmalar	19
2.3.2. Manevi İyi Oluş İle İlgili Yapılan Araştırmalar	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	21
3.1.Araştırmanın Modeli	21
3.2.Evren ve Örneklem	22
3.3.Veriler Toplama Araçları	24
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	24
3.3.2. İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği	24
3.3.3. Aile İklimi Ölçeği	26
3.4.Verilerin Toplanması	27
3.5.Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR.....	29
4.1.Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik	29
4.2.Hipotezin Test Edilmesi	31
4.2.1. Aile İklimleri İle Manevi İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi .	31
4.2.2. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	33
4.2.3. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimi İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	42

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA	53
5.1.Aile İklimleri İle Manevi İyi Oluş Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması	53
5.2.Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması	54

5.3.Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimi İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması.....	61
--	----

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
-------------------------------	-----------

6.1.Sonuç.....	68
----------------	----

6.2.Öneriler	70
---------------------------	-----------

KAYNAKÇA	71
-----------------------	-----------

EKLER.....	80
-------------------	-----------



TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Üniversite Öğrencilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı	22
Tablo 3.2. İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği Güvenirlik Analizi	25
Tablo 3.3. Aile İklimi Ölçeği Güvenirlik Analizi	26
Tablo 3.4. Ölçeklerin Normallik Dağılımlarına Göre Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	28
Tablo 3.5. Ölçeklerin Normallik Dağılımlarına İlişkin Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Testleri	29
Tablo 4.1. Ölçeklerle İlgili Betimleyici İstatistik	29
Tablo 4.2. İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği Madde İstatistiği	30
Tablo 4.3. Aile İklimi Ölçeği Madde İstatistiği	30
Tablo 4.4. Aile İklimleri ile Manevi İyi Oluş Arasındaki İlişkiye İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları	32
Tablo 4.5. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	33
Tablo 4.6. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Yaşları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	33
Tablo 4.7. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri İle Kardeş Sayısı Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	34
Tablo 4.8. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri İle Medeni Durumları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	35
Tablo 4.9. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Baba Hayatta Olma Durumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	36
Tablo 4.10. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Anne Hayatta Olma Durumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	36
Tablo 4.11. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Sosyoekonomik Düzeyleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	37
Tablo 4.12. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Anne Ebeveyn Tutumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	38
Tablo 4.13. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Baba Ebeveyn Tutumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	38
Tablo 4.14. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Anne Eğitim Düzeyi Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	40
Tablo 4.15. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri İle Baba Eğitim	

Düzeyi Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	41
Tablo 4.16. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	42
Tablo 4.17. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Yaşları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	43
Tablo 4.18. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Kardeş Sayısı Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	44
Tablo 4.19. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Medeni Durumları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	45
Tablo 4.20. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Baba Hayatta Olma Durumları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	46
Tablo 4.21. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Anne Hayatta Olma Durumları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	46
Tablo 4.22. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri İle Sosyoekonomik Düzeyleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	47
Tablo 4.23. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Anne Ebeveyn Tutumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	48
Tablo 4.24. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Baba Ebeveyn Tutumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	49
Tablo 4.25. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Anne Eğitim Düzeyi Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	50
Tablo 4.26. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Baba Eğitim Düzeyi Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular	51

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Aile İkliminin Bileşenleri	11
Şekil 3.1. Araştırma Modeli	21



BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Psikoloji, bilim olarak İkinci Dünya Savaşı başlayana dek bireylerdeki ruhsal ve davranışsal bozuklukların tedavisini konu olarak ele almaktayken savaşın neden olduğu olumsuz sonuçlardan sonra bireye ve bireyin doğasına yönelmeye başlamış ve bireylerin güçlü yönleri çalışma konusu haline getirmiştir. Bu süreçte özellikle pozitif psikoloji bireyin gelişmesinde ve iyileşmesinde etkili olan olumlu duygu, düşünce, özellik ve durumlarının incelenmesini çalışma alanı olarak belirlemiştir (Seligman, 2002: 4).

Seligman ve Csikszentmihalyi (2000: 5)'ye göre pozitif psikoloji yaklaşımı, bireylerin ve toplumun genel iyi oluşuna ve psikolojik sağlığına destek olabilmek amacıyla bireylerin güçlü yönlerini, kişisel özelliklerini ve eğilimlerini anlamaya çalışmaktadır. Pozitif psikoloji, yeni bir yaklaşım olsa bile son yıllarda bireyi tüm yönleriyle doğru anlamak amacıyla kullanılması ile ilgili çeşitli kavramların oluşmasına neden olmuştur. Bu kapsamda psikolojik sağlamlık, özyeterlik, özgüven, bilinçli farkındalık, umut, affedicilik, minnettarlık, iyimserlik, yaşam doyumu, yaşam amacı, psikolojik iyi oluş, sosyal iyi oluş, manevi iyi oluş gibi çok sayıda kavram pozitif psikolojinin inceleme konusu olmaktadır (Özen Kutunis ve Yıldız, 2014: 137).

Pozitif psikolojinin inceleme konularından birisi olan manevi iyi oluş, bireylerin yaşamda anlam araması ve belirgin bir yaşam amacının bulunması ile ilgilidir. Özellikle bireylerin yaşanan gelişim ve değişimlere uyum sağlayamamalarının neden olduğu ruhsal boşluğa düşmeleri manevi iyi oluş kavramının daha fazla önem kazanmasına yol açmıştır (Stanard, Sandhu, ve Painter, 2000: 204).

Bireylerin karşılaştıkları problem durumları ve zorluklarla baş edebilecek gücü bulmalarında maneviyatları ve manevi iyi oluşları oldukça etkilidir. Örneğin, bireylerin kutsal olan varlıkla bağlantılı bir yaşam sürmesinin iç huzur sağlamasından dolayı karşılaştıkları zorlukların neden olduğu ruhsal sıkıntıları daha az yaşadıkları veya bu zorluklarla daha kolay başa çıkabilecekleri görülmektedir (Kardaş, 2017: 7). Ayrıca manevi iyi oluş düzeyi yüksek olan bireylerin de yaşam amaçlarının daha

belirgin olmasından ve yaşamlarını büyük güçlerle paylaştıklarının farkında olmalarından dolayı yaşamdan daha fazla keyif aldıkları ve kendilerini tamamlamış hissettikleri görülmektedir (Korkut Owen ve Owen, 2012: 28).

Bireylerin manevi iyi oluşlarını etkileyen etmenlerin başında doğduğu aile ve ailenin özellikleri gelmektedir (Turgut, 2019: 2). Ailenin duygusal, sosyal, fiziksel ve ekonomik pek çok işlevinin bulunmasından dolayı üyelerine korunma, istikrar ve gelişim imkânı sağlamaktadır (Gladding, 2017: 5). Özellikle de çocukların gelişiminde ebeveynlerin sahip oldukları amaç, inanç ve değerlerin çocuklara davranış olarak aktarılması belirgin bir psikolojik atmosferin olduğunu göstermektedir. Bu hususta aile üyeleri arasındaki etkileşim ve ilişki kalitesinin sağladığı psikolojik atmosfer olarak tanımlanan aile iklimi de bireylerin aile içerisinde öğrendikleri değerlerin, becerilerin, sosyal etkileşimlerin nesiller arası aktarımını sağladığından bireylerin gelişimleri ve manevi iyi oluş düzeyleri açısından önemlidir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 167).

İlgili alanyazın incelendiğinde aile iklimi ve manevi iyi oluş kavramlarıyla ilgili olarak ayrı ayrı çalışmalara rastlanmıştır (Akpınar, 2021; Daldaban, 2021; Kaplan, 2019; Turgut, 2019; Türkgeldi, 2019; Yavuz, 2019). Pozitif psikolojinin incelediği kavramlardan biri olan öz yeterlik ile aile iklimi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada aile işlevi sağlıklı olan bireylerin özyeterlik düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir (İkiz ve Yörük, 2013). Aynı şekilde pozitif psikolojinin incelediği kavramlardan bir diğeri olan psikolojik sağlamlık ile aile iklimi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada aile işlevi sağlıklı olan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Topbay, 2016). Pozitif psikolojinin incelediği kavramlardan bir diğeri olan iyi oluş ile aile iklimi arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada da geniş aileye sahip üniversite öğrencilerinin yaşam amaçlarının daha yüksek olduğu ve yaşamlarına daha fazla anlam yükledikleri anlaşılmaktadır (Turgut, 2019). Genel olarak alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde ise bireylerin manevi iyi oluşları üzerinde aile ikliminin etkisi ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan hareketle araştırmanın problem cümlesi “Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ile aile iklimleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Üniversite öğrencilerinin aile iklimi düzeyleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada aile ikliminin alt boyutları olan kuşaklar arası ilişkiler, aile uyumu ve aile içi ilişkisellik boyutları ele alınarak, manevi iyi oluşun ise öz yeterlilik ve yaşam şeması boyutları ele alınarak aralarındaki ilişkinin detaylı şekilde ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluşlarının ve aile iklimlerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi de amaçlanmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın amaçları ve alt amaçları şunlardır:

- Üniversite öğrencilerinin aile iklimi düzeyleri ile demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, medeni durum, ekonomik durum, ebeveynlerin hayatta olma durumu, kardeş sayısı, ebeveyn eğitim durumu ve ebeveyn tutumları) arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ile demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, medeni durum, ekonomik durum, ebeveynlerin hayatta olma durumu, kardeş sayısı, ebeveyn eğitim durumu ve ebeveyn tutumları) arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin aile iklimi düzeyleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin aile iklimi alt boyutları olan kuşaklar arası ilişkiler, aile uyumu ve aile içi ilişkisellik boyutları ile manevi iyi oluş alt boyutları olan öz yeterlilik ve yaşam şeması boyutları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Pozitif psikoloji, çalışma alanı olarak bireyin doğasını ele alsa da özellikle iyi oluş kavramının alt boyutlarından kabul edilen manevi iyi oluş kavramının yeterince çalışılmaması bireyin bütüncül olarak anlaşılmasını engellediğini düşündürmektedir. Aynı şekilde bireylerin aile ilişkilerini oluşturan psikolojik atmosfer olarak tanımlanan aile iklimi kavramının da ilgili alanyazında yeterince çalışılmaması bireylerin doğup büyüdüğü ve nesiller boyunca çeşitli özelliklerinin aktarıldığı aile içerisindeki amaç ve değerlerinin tam olarak anlaşılmasını da gölge düşürmektedir. Özellikle bireylerin benlikleri üzerinde etkili olduğu düşünülen aile iklimi ile ilgili alanyazında

çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Akpınar, 2021;Turgut, 2019). Bununla birlikte aile iklimi ile özyeterlik (İkiz ve Yörük, 2013), psikolojik sağlamlık (Topbay, 2016) ve iyi oluş (Turgut, 2019) arasındaki ilişkinin belirlendiği çalışmalara da rastlanmaktadır. Ancak bireylerin aile içerisinde öğrendikleri değerlerin, becerilerin ve sosyal etkileşimlerin nesiller arası aktarımının sağlanmasından dolayı oluşan aile iklimi ile karşılaştıkları problem durumları ve zorluklar karşısında kutsal olan varlığa inanarak iç huzuru bulmaya çalıştıkları manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu doğrultuda elde edilen araştırma bulgularının ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte aile danışmanlığı alanında çalışan profesyonellere ve bu alana katkı veren araştırmacılara elde edilen bulguların katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aile danışmanlığı alanında çalışan uzmanların karşılaştıkları vakalarda aile üyelerini değerlendirirken doğru analiz edebilmeleri için aile ikliminin manevi iyi oluşlarına etkisinin pratikte fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

1.4.Varsayımlar

Araştırmada kabul edilen sayılılar aşağıda belirtilmiştir:

- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği ve İyi Oluşun Maneviyat Endeksi Ölçeği'nde belirtilen soruları samimi ve dürüst şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırmada kabul edilen sınırlılıklar aşağıda belirtilmiştir:

- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş ve aile iklimi düzeyleri kullanılan ölçeklerin ölçtükleri özelliklerle sınırlıdır.
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş ve aile iklimi düzeyleri ölçme araçlarına verdikleri doğru ve samimi cevaplarla sınırlıdır.
- Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde eğitim gören öğrencilerle yapıldığından üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş ve aile iklimi düzeyleri yalnızca bu öğrencilerle sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Aile: Aynı çatı altında yaşayan anne baba ve çocukların, toplumsal, ekonomik ve manevi olarak birlikte olmaları aile olarak adlandırılmaktadır (Doğan, 2009: 1).

Aile İklimi: Bireylerin doğdukları andan itibaren süren ilişkileri dikkate alınarak aileyi oluşturan diğer üyelerle etkileşimi, iletişimi ve nesiller boyunca aktarılan amaç, değer ve inançlarından oluşan psikolojik atmosfere aile iklimi adı verilmektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 167).

Manevi İyi Oluş: Bireylerin yaşamlarındaki anlamı ve amacı arama konusundaki istekliliği, karşılaştığı tüm durumları sorgulaması ve açıklanması ve anlaşılması kolay olmayan soyut durumları anlaması manevi iyi oluş olarak adlandırılmaktadır (Opatz, 1986: 61).



İKİNCİ BÖLÜM

AİLE İKLİMİ VE MANEVİ İYİ OLUŞ

Bu bölümde aile iklimi ve manevi iyi oluş kavramları ile ilgili olarak alanyazın bilgisine yer verilmiştir. Aile iklimi ile ilgili olarak aile kavramına, aile türlerine, ailenin işlevlerine, aile ikliminin bileşenlerine ve aile iklimi ile ilgili yaklaşımlar yer almıştır. Manevi iyi oluş ile ilgili olarak maneviyat kavramına, maneviyat ve din ilişkisine, maneviyat ve psikoloji ilişkisine ve manevi iyi oluş kavramından bahsedilmiştir. Son olarak da ilgili alanyazında aile iklimi ve manevi iyi oluş ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1.Aile İklimi

Aile iklimi, ailenin sahip olduğu değer ve inançlarından oluşan psikolojik atmosfere verilen addır (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 167). Kavram olarak değerlendirildiğinde ise aile iklimi aile içerisindeki etkileşimlerin, ilişkilerin ve değerlerin kuşaklar arası aktarımı olarak ifade edilmektedir (Van Steijn, Oerlemans, van Aken, Buitelaar ve Rommelse, 2015: 51). Ailenin işleyişini ve niteliğini oldukça etkileyen bu kuşaklar arası aktarım aile üyelerinin yaşamlarını farklı açılardan şekillendirebilmektedir. Özellikle geniş ailelerin sosyal ve kültürel gerekliliklerini ailenin tüm üyelerine aktarmasından dolayı tüm aile üyelerinin değerlendirilmesi aile ikliminin aile üyeleri üzerindeki etkisini gösterebilmek için önemlidir (Gönül, Baş ve Acar, 2018: 166).

Aile iklimini farklı bir bakış açısıyla ele almak gerektiğinde aile üyelerinin birbirleriyle kurdukları sözel veya fiziksel etkileşimlerinden sağladıkları psikolojik doyum olduğu belirtilmektedir. Bireylerin aile üyeleri ile kurdukları etkileşimlerinin olumlu veya olumsuz olması aile ikliminin de yönünü göstermektedir. Dolayısıyla aile etkileşimleri olumlu olan bireylerin aile iklimlerinin de olumlu olduğu, olumsuz aile etkileşimine sahip olan bireylerin aile iklimlerinin de olumsuz olduğu görülmektedir. Bir diğer ifadeyle bireylerin aile üyeleri ile birlikte geçirdikleri zamanlarda hissettikleri duygu, düşünce ve tutumlar aile iklimlerinin göstergesi olarak kabul edilmektedir (Baracca, Yarto ve Olea, 2000: 100). Bu hususta bireylerin aile üyeleri ile kurdukları etkileşim ve aile üyelerinden gördükleri destek birlikte geçirdikleri zamanın niteliğini, yaşadıkları problemlere çözüm geliştirebilmelerini, aile içerisinde yaşadıkları doyumunu, memnuniyeti ve doyumunu etkileyen aile iklimi ile ilgili görülmektedir (Caprara, Pastorelli, Regalia ve Scabini, 2005: 72).

Bireylerin aile üyeleri ile kurdukları etkileşimin kalitesini, niteliğini ve birlikte geçirdikleri zamandan aldıkları psikolojik doyumunu etkileyen aile ikliminin kuramsal

temelinin ve sahip olduğu alt bileşenlerinin belirtilmesinden önce aile kavramının ne olduğunun, farklı aile türlerinin özelliklerinin ve ailenin sahip olduğu işlevlerin bilinmesinin aile ikliminin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

2.1.1. Aile Kavramı

Toplumun temelini oluşturan aile kavramı, farklı kültürlerde değişkenlik göstermektedir. Bununla birlikte aynı ülke içerisinde bile köyden kente ve farklı sosyoekonomik, sosyokültürel durumlarda da değişkenlik göstermektedir. Bu durum toplumların temelini oluşturan aile yapılarının farklı olmasından dolayı aile kavramına ilişkin tek bir tanımın yapılmasını zorlaştırmaktadır (Daldaban, 2021: 6).

Türk Dil Kurumu (TDK) aileyi aynı soya sahip olan ve aralarında akrabalık ilişkisi olan bireylerin tamamı ve yaşamlarını birlikte sürdüren hısımlar, akraba ve yakınların tamamı olarak tanımlamaktadır (TDK, 2022a). İlgili alanyazında da aile kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Çoban (2005: 44)'a göre aile kavramı sosyal hizmet uzmanlarınca tanımlanmış olup ailenin birlikte yaşadığı bireylerle aralarında bağlılık hissedilen ve birlikte yaşadığı bireyleri aile olarak kabul eden bireylerin bulunduğu sosyal yapı olduğu belirtilmektedir. Yapıcı (2010: 15)'ya göre aile bireylerin toplumdaki yaşayışı ile kurallarını öğrendiği ve öğrendiği bilgilere kuşaklar arası boyunca taşıdığı dinamik yapı olarak tanımlanmaktadır. Ayan (2011: 212)'a göre aile, içerisinde anne babanın, çocukların ve kan bağı yakınlığı bulunan tüm akrabaların bulunduğu ve sosyal yaşamın temeli olarak görülen bir kurum olarak ifade etmektedir. Kanburoğlu (2019: 30)'na göre ise aile kavramı, toplumun çekirdeğini oluşturan ve içerisinde bulunan anne, baba, çocuk ve diğer akrabaların psikolojik doyum hissederek sürdürdükleri ilişkisel bir yapı olarak belirtmektedir.

Aile kavramı ile ilgili olarak yapılan tüm tanımlar dikkate alındığında ailenin içerisinde anne-babanın, çocukların ve kan bağı bulunan tüm akrabaların bulunduğu, bireylerin toplumsal normları, toplumdaki yaşayış biçimlerini öğrendiği; öğrendiği bilgileri kuşaklar arası taşıdığı ve sosyal etkileşimin sağladığı toplumun temeli olan en küçük yapı taşı olduğu düşünülmektedir.

2.1.2. Aile Türleri

Aile türleri ile ilgili olarak ilgili alanyazında çeşitli sınıflamaların yapıldığı görülmektedir (Nimkoff & Middleton, 1960; Martindale, 1978; Murdock, 1967).

Toplumun geçim kaynakları dikkate alınarak yapılan aile türleri sınıflamasındaki aile türleri Şunlardır:

- Geniş aile
- Çekirdek aile
- BirleŐik aile
- Bağımsız aile (Nimkoff & Middleton, 1960).

Ailenin hiyerarşik işlevleri ve aralarındaki güç ilişkileri dikkate alınarak yapılan aile türleri sınıflamasındaki aile türleri ise Şunlardır:

- Kök aile
- Çizgisel aile
- Geniş aile
- Çekirdek aile
- BileŐik aile (Murdock, 1967).

Martindale (1978) tarafından geliştirilen aile türleri ise aslında tüm aile türlerinin sınıflamalarından oluşmaktadır. Buna göre sınıflaması yapılan aile türleri Şunlardır:

- İçgüdüsel davranıŐlara göre birlikte bulunan aileler
- Cinselliğe dayalı olarak kurulan aileler
- G iliŐkisinde dayalı olarak ataerkil, anaerkil Őeklindeki aileler
- Evlilik ve kan bağı gibi yakınlık iliŐkine dayalı olarak belirtilen aileler
- zerk ve bağımlı gibi iktisadi iliŐkilere dayalı olarak belirtilen aileler
- Dine dayalı olarak belirtilen aileler (Martindale, 1978).

Yapılan sınıflamaların tamamının geçerli olmasına rağmen en yaygın olarak kabul edilen türlerinin çekirdek, tek ebeveynli, yeniden evlenerek gerçekleŐen birleŐik, ifte kariyerli, çocuksuz, yaşlı, çok kuşaklı, lezbiyen-gey, otoritenin büyükanne veya büyükbabada olduğu aile ve asker ailesi olduğu görülmektedir (Gladding, 2017).

Çekirdek aile, içerisinde yalnızca anne- baba ve çocukların olduğu dünyada en yaygın görülen aile türüdür. Tek ebeveynli aile, anne-babanın ayrılması, birinin vefat etmesi ve aileye bakma sorumluluğunun, kişisel tercihlerden veya mecburiyetlerden dolayı geçici olarak annenin veya babanın tek baŐına üstlenmesi Şeklinde görülen aile türüdür. BirleŐik aile, annenin, babanın veya her ikisinin de önceden bir evlilik yapmıŐ ve evliliklerinden ocuk sahibi olup yaşamlarını sürdürürken yeniden evlilik kararı alarak kurdukları aile türüdür. Çifte kariyerli aile, aile fertlerinin her ikisinin de çalıştıkları

ve iş yoğunluklarından dolayı ailelerine yeteri kadar zaman ayıramadıkları, aile yaşamına önem vermedikleri aile türüdür. Çocuksuz aile, gerek çiftlerin kendi istekleriyle gerekse tıbbi ve biyolojik bir sorundan dolayı çocuk sahibi olmayan bireylerin oluşturduğu aile türüdür. Yaşlı aile, aile fertlerinin 65 yaşının üzerinde olduğu, çocuklarının yetişkin olarak evden ayrıldıkları, bazen eşlerinin vefat ettikleri ve torunları ile ilgilendikleri aile türüdür. Çok kuşaklı aile, çekirdek aileyi oluşturan anne baba ve çocukların yanında büyükannenin, büyükbabanın da yaşadığı aile türüdür. Lezbiyen-gey ailesi, aynı cinsiyetteki bireylerin cinsel tercihlerine bir arada buldukları ve çeşitli yollarla çocuk sahibi oldukları aile türüdür. Otoritenin büyükanne ve büyükbabada olduğu aile, anne-babası olmayan çocukların büyükanne ve büyükbabalarıyla kurdukları aile türüdür. Asker ailesi, aile fertlerinden birisinin askeri personel olduğu aile türüdür (Carr, 2012; Drummet, Coleman ve Cable, 2004; Durham ve Braithwaite, 2009; Gladding, 2017; Klein ve Noel, 2006; Liazos, 2004; akt. Turgut, 2019: 31-32).

2.1.3. Ailenin İşlevleri

Aile işlevleri, aileyi oluşturan tüm üyelerin ihtiyaçlarının karşılandığı aktivite ve davranışların tamamı olarak tanımlanmaktadır (Demircioğlu, Şahin ve Günindi, 2011: 94). Toplumu oluşturan en temel ve küçük yapı olan her ailenin belirli bir amaç doğrultusunda oluşması ve şekillenmesi de ailenin işlevini göstermektedir (Aktaş, 2004: 5).

İlgili alanyazında ailenin işlevleri ile ilgili farklı bakış açılarının olduğu görülmektedir. Elliot ve Merrill (1961), aile işlevini geleneksel aile üzerinden ele almıştır. Ona göre geleneksel ailenin sahip olması gereken sekiz işlev bulunmaktadır. Bunlar neslin devamlılığını sağlayan biyolojik işlev, bireylerin maddi-manevi olarak korunması işlevi, aile üyeleri arasındaki etkileşimi ve duygusal bağı sağlayan psikolojik işlev, aile üyelerinin dini bilgiler ile inanç yapılarına ilişkin eğitilmesi işlevi, aile üyelerinin boş zamanlarını değerlendirmesi işlevi, toplumsal statü ve değer kazandırma işlevidir.

Ogburn (1963), aile işlevlerini bütüncül yaklaşıma göre değerlendirmektedir. Be nedenle aile işlevlerini oluşturan faktörlerin neslin devamlılığının sağlanması, ekonomik gereksinimlerin karşılanması, statü kazanılması, çocuklara dini bilgilerinin ve inanç yapısının eğitilerek kazandırılması, aileyi oluşturan tüm fertlerin birbirlerini

destekleyerek koruması, karşılıklı sevgi ortamı içerisinde cinsel doyumun karşılanması olduğu bilinmektedir.

Ackerman (1965), aile işlevlerini dört faktörle açıklamaktadır. Bunlar aileyi oluşturan bireylerin psikolojik, sosyal, ekonomik ve biyolojik yönleridir.

Nirun (1994), aile işlevlerini ailenin ihtiyaçlarına göre ele almıştır. Ona göre aile işlevleri aile üyelerinin kişisel ihtiyaçlarının karşılanması işlevi, bireysel ihtiyaçlarının karşılanması işlevi ve temel insani ihtiyaçlarının karşılanması işlevi olmak üzere üçlü bir bakış açısıyla incelenmiştir.

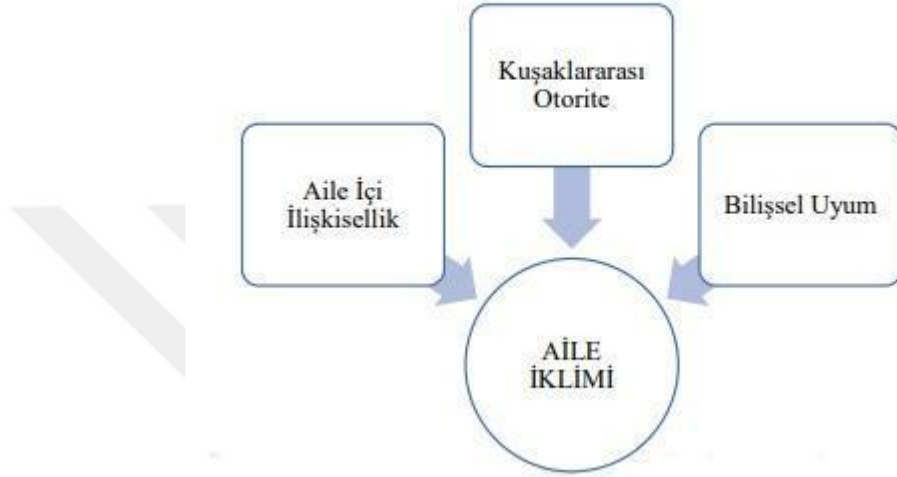
Tezcan (1990), aile işlevlerini altı faktörle açıklamaktadır. Bunlar aile üyelerinin yasalara uygun şekilde cinsel ihtiyaçlarını karşılama ve nesillerini sürdürebildikleri biyolojik işlev, aile üyelerinin gereksinimlerini karşılayabilecek kadar üretim sağlamalarını belirten ekonomik işlev, çocukların bakımının ve sevginin gösterildiği duygusal işlev, aile üyelerinin sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin koruma işlevi, çocuklara gerekli kültürel değerlerin ve toplum kurallarının aktarıldığı toplumsallaşma işlevi ve çocukların eğitilmesi ilişkin eğitim işlevidir.

Gülerce (2007), aile işlevlerini beş faktörle açıklamaktadır. Bunlar aile üyelerinin düzenli bir hayat yaşamaları işlevi, aile üyelerinin duygusal gereksinimlerinin karşılanması işlevi, aile üyelerinin nesillerini sürdürmek istemesi işlevi, çocuklara toplumsal değerlerin ve yargıların öğretilmesi işlevi ve çocukların mental olarak güçlü, sağlıklı ve verimli olmalarını sağlama işlevidir.

2.1.4. Aile İkliminin Bileşenleri

Aile iklimi, aile üyelerinin içerisinde bulunduğu psikolojik atmosferi ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Bu kavram ailenin işleyişini ve işleyişin nitelikli olmasını önemli ölçüde etkilediğinden aile sistemleri yaklaşımları tarafından sıklıkla ele alınan bir kavram olmuştur. Her ne kadar aile sistemleri yaklaşımlarını ilgilendiren bir kavram olsa da ilk kez Björnberg & Nicholson (2007) tarafından ailenin işlevselliğinin ve niteliğinin belirlenmesi amacıyla kullanılmıştır. Bu anlamda geliştirilen Aile İklimi Ölçeği'nde aile iklimi oluşturan altı bileşenin olduğu belirtilmektedir. Bunlar uyumluluk, açık iletişim, kuşaklararası ilgi, duygusal uyum, bilişsel uyum ve kuşaklararası otoritedir (Björnberg & Nicholson, 2007). Ancak Gönül, Baş ve Acar (2018) tarafından Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılırken aile iklimi bileşenlerinden kuşaklararası ilgi ve kuşaklararası

otorite bileşenleri birleştirilerek kuşaklararası otorite, duygusal uyum ve bilişsel uyum birleştirilerek bilişsel uyum ve açık iletişim ve uyumluluk birleştirilerek aile içi ilişkisellik bileşenleri oluşturulmuştur. Bir diğer ifadeyle Aile İklimi Ölçeği'nde aile iklimini oluşturan üç bileşenin olduğu belirtilmektedir. Şekil 2.1.'de aile ikliminin bileşenlerine yer verilmektedir.



Şekil 2.1. Aile İkliminin Bileşenleri (Gönül, Işık ve Baş (2018), Aile İklimi Ölçeği, s. 185)

2.1.4.1. Kuşaklararası Otorite

Aile ikliminin ilk bileşeni kuşaklararası otoritedir. Kuşaklararası otorite, aile üyeleri arasında bulunan gençlerin yaşlı neslin isteklerine uyum sağlamaya çalışması, yaşlıların otorite olarak kendilerini sorgulanamaz kabul etmesi, aile içerisinde kuralların büyükler tarafından belirlenmesi ve yaşça büyük aile üyelerinin sözlerinin son söz olarak kabul edilerek geçerli görülmesi olarak ifade edilmektedir (Björnberg & Nicholson, 2007).

Aile üyelerinin içerisinde bulunduğu hiyerarşik yapıya vurgu yapan kuşaklararası otorite, aile içi ilişkisellik, bilişsel uyum ile uyumluluk, aile sağlığıyla negatif yönlü ilişkiye sahiptir. Aile içerisinde kuşaklararası otoritenin baskın olması, ailenin gösterdiği ebeveyn tutumlarının baskıcı ve otoriter gibi katı tutumlardan oluşmasına, aile içerisindeki iletişimin kapalı olmasına ve karşılaşılan problemlere çözüm yolu geliştirmesinin daha düşük olmasına neden olmaktadır (Gönül, Baş ve Acar, 2018).

2.1.4.2. Aile İçi İlişkisellik

Aile ikliminin ikinci bileşeni aile içi ilişkiselliktir. Aile içi ilişkisellik, aile üyeleri arasında görülen sosyal etkileşimi, aile üyelerinin iletişimlerinin açık olmasını, aile ilişkinlerinin olumlu olmasını ve aile üyelerinin birbirleriyle uyumlu olduğunu ifade etmektedir (Björnberg & Nicholson, 2007).

Aile içerisinde görülen ilişki örüntülerini, karşılaşılan zorlayıcı yaşam olaylarında aile üyelerinin baş edebilme becerilerini ve karar verebilme stillerini kapsayan aile içi ilişkisellik, aile üyelerinin birbirleriyle uyumlu ve etkili şekilde çalıştıklarını göstermektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018).

Björnberg & Nicholson (2007) tarafından aile içi ilişkisellik bileşeni, açık iletişim ve uyumluluk boyutlarında ele alınmıştır. Bir başka deyişle iletişim boyutu, aile üyelerinin duygu ve düşüncelerini rahat bir şekilde aile fertlerinden herhangi biriyle paylaşabilmesi olarak ifade edilirken uyumluluk boyutu, karşılaşılan zorlayıcı bir yaşam olayı veya problem durumunda aile üyelerinin birlikte baş edebilme becerilerini ifade etmektedir (Turgut, 2019: 38).

Günümüzde aile türlerinin farklılık göstermesi aile içi ilişkiselliklerin de farklılaşmasına neden olmaktadır. Otoritenin büyükanne veya büyükbabada olduğu ataerkil ailelerde aile içi ilişkisellik daha düşük düzeyde görülmektedir. Anne-baba ve çocuktan oluşan çekirdek ailelerde ise aile içi ilişkiselliğin daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum aile üyelerinin kendi duygu, düşünce ve isteklerini özgür bir şekilde ifade edebilmelerinden kaynaklanmaktadır (Sayın, 1991: 529).

2.1.4.3. Bilişsel Uyum

Aile ikliminin üçüncü ve son bileşeni bilişsel uyumdur. Bilişsel uyum, aile üyelerinin genellikle bakış açılarının, inanç yapılarının, tutumlarının, değer yargılarının, ilgi alanlarının, zevklerinin, düşünce yapılarının ve ideolojilerinin benzerliğinden dolayı paylaşabilecekleri çok fazla konunun bulunması olarak belirtilmektedir (Björnberg & Nicholson, 2007).

Gönül, Baş ve Acar (2018)'a göre bilişsel uyum, aile üyelerinin benzer değerlere, tutumlara, inanç yapılarına ve düşüncelere sahip olmalarından dolayı aile içerisinde alınacak kararlarda, aile içi ilişkisellikte, ailenin işlevselliğinde ve niteliğinde ve aile üyelerinin birbirleriyle uyumunda oldukça önemli bir etkidir.

Aile üyelerinin uyumlu olmaları, birbirlerini güçlendirmelerini ve risk faktörlerine karşı birbirlerini korumalarını sağlarken üyelerin yalnızlaşmalarını da engellemektedir

(Sharabi, Levi & Margalit, 2012). Özellikle aile uyumunun yüksek olduğu ailelerde ebeveyn tutumlarının da olumlu olması, sosyal yaşamda karşılaştıkları problemlerle başa çıkma becerilerinin ve sosyal anlamdaki yeterliliklerinin yüksek olmasını sağlamaktadır (Leidy, Guerra & Toro, 2010). Bu doğrultuda hayata bakış açıları benzer olan aile üyelerinin birbirlerine destekleyip yardımcı oldukları, benzer ilgi alanlarına ve beğenilere sahip olmalarından dolayı birlikte iyi vakit geçirdikleri, bu birlikteliğin aile üyelerinin olumlu kimlik geliştirmelerine katkı sağladığı düşünülmektedir.

2.1.5. Aile İklimi İle İlgili Yaklaşımlar

İlk kez kavram olarak Björnberg & Nicholson (2007) tarafından kullanılan aile iklimi, ailenin işlevselliğinin ve niteliğinin belirlenmesi amacıyla aile sistemleri yaklaşımı temel alınarak geliştirilen bir kavramdır. Bir diğer ifadeyle aile iklimi kavramı aile sistemleri yaklaşımına dayanmaktadır.

Aile sistemleri yaklaşımı, aileyi bulunduğu çevreye göre farklı konumlanabilen, kendi değerleri, kuralları ve iletişim örüntüleri bulunan, üyelerinin birbirlerine olumlu veya olumsuz şekilde etkileyerek geliştirebildiği, çeşitli alt sistemlerin birleşiminden oluşan dinamik bir yapı olarak ifade etmektedir (Nazlı, 2018: 1). Aile sistemleri yaklaşımının aileyi tanımlarken kullandıkları kavramlar homeostazi, alt sistemler, kurallar ve roller ve sınırlar olarak belirtilmektedir (Yiğit, 2022: 18)

Homeostazi kavramı, aile üyelerinin iç işleyişini etkileyecek bir yaşam olayı ile karşılaşmaları durumunda aile içi işlevselliklerini koruması olarak ifade edilmektedir. Bir diğer deyişle ailenin karşılaştıkları ve baş etmesi güç olan problem durumunda iç dengesini korumaya çalışmasıdır (Gladding, 2017).

Alt sistemler kavramı, ailenin yalnızca aralarında kan bağı ve hısımlık ilişkisi bulunan ve bir arada yaşayan bireylerin oluşturduğu bir yapı olmadığını, ailenin üyelerin ve üyeler arasındaki etkileşimlerin oluşturduğu alt sistemlerden oluşan bir yapı olduğu ifade edilmektedir. Öyle ki aileyi oluşturan temel alt sistemlerin eş alt sistemi, ebeveyn alt sistemi ve kardeşler alt sistemi olduğu belirtilmektedir (Minuchin, 1974: akt., Yiğit, 2022: 18).

Kurallar ve roller kavramları, aile üyelerinin fonksiyonelliği ve işlevselliği olarak ifade edilmektedir. Bir diğer ifadeyle aile üyelerinin sahip oldukları kültürlerin, coğrafi özelliklerin ve etnik kökenlerinin şekillendirdiği rollerin hangi ihtiyaç anında ve kim

tarafında kullanılacağıının kurallarla belirlenmesi ailenin fonksiyonelliğini ve işlevselliğini göstermektedir. İşlevselliğe sahip olan bir ailede rol ve kuralların belirgin olması aile üyelerinin karşılaştıkları problem durumlarında işlevselliklerini korumalarını sağlamaktadır (Özabacı ve Erkan, 2014: 12-13).

Sınır kavramı ise aile üyelerine, aileye yükledikleri değeri ve anlamı ifade etmektedir. Hangi konuların aile içerisinde tutulacağıının hangi konuların ise dışarıya aktarılabilceğinin belirginleşmesi aile içerisindeki sınırlar ile ilgilidir. Buna göre aileyi etkileyebilecek tüm değerlerin veya bireylerin aileye ne kadar yaklaşabileceğini aile içerisinde belirlenen içsel ve dışsal sınırlar belirlemektedir (Özabacı ve Erkan, 2014: 9-11).

2.2. Manevi İyi Oluş

Manevi iyi oluş, bireylerin hem fiziksel hem sosyal hem de psikolojik olarak iyi olmasının temelini oluşturan ve bireylerin yaşamlarını anlamlandırabilmesini sağlayan bir iyilik hali olarak tanımlanmaktadır (Okan ve Ekşi, 2017: 143). İlk kez 1971 yılında Amerika kültüründeki yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının belirlenebilmesi amacıyla kullanılan bu kavram, bireylerin ihtiyaçlarının kendisine, çevresine ve Tanrı'ya yönelik olduğunu belirtmektedir (Acar, 2014: 391).

Yapısal olarak oldukça karmaşık bir kavram olan manevi iyi oluş içerisinde çeşitli faktörleri bulundurmaktadır. Bunlar bireylerin değer sistemleri, kişisel özellikleri ve yaşam amaçlarıdır. Manevi iyi oluşu etkileyen bu faktörlerin birlikte bulunması bireylerin manevi iyi oluşla ilgili özelliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ancak bu faktörlerden birisinin veya birkaçının eksik olması bireylerin manevi iyi oluşla ilgili özelliklerinin gelişimi sekteye uğratmaktadır. Manevi iyi oluşla ilgili özelliklerinin de olumlu olması bireylerin karşılaştıkları zorlayıcı yaşam olayları veya durumlara baş edebilme becerilerinin artmasını sağlamaktadır (Seaward, 1991: 167).

Bireylerin genel iyi olma halini ve yaşamlarını anlamlandırmalarını sağlayan manevi iyi oluşun varoluşsal ve dinsel olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Aslında manevi iyi oluşun varoluşsal boyutu bireylerin benliğini ve dış dünyayla kurdukları ilişkilerini ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle bireylerin yaşamlarında anlam bulma çabalarını anlatmaktadır. Manevi iyi oluşun dinsel boyutu ise bireylerin her şeyin yaratıcısı olduğunu bildiği Tanrı'yla ve hayatıyla kurdukları ilişkilerinden sağladıkları doyumunu

ifade etmektedir. Dolayısıyla bireylerin Tanrı ile aralarında kurdukları ve dini bir inanca bağlı olarak gösterdikleri eğilimi anlatmaktadır (Acar, 2014: 392).

Manevi iyi oluş kavramı, farklı disiplinlerle ve farklı bakış açıları ile ele alınabilen geniş bir kavramdır. Bu anlamda manevi iyi oluşun daha iyi anlaşılabilmesi için maneviyat kavramının ne olduğunun, manevi iyi oluşun dinle ilişkisinin ve manevi iyi oluşun psikoloji ile ilişkisinin bilinmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.2.1. Maneviyat Kavramı

Maneviyat kelimesi, Arapça kökenli olan ve “yalnızca duyularla algılanabilen, ruhani olan ve görülmeyen” anlamına gelen manevi kelimesinden türetilerek kullanılan bir kelimedir (Yavuz, 2019). İngilizcesi “spirituality” olan maneviyat kelimesinin Türk Dil Kurumu’ndaki karşılığı ise moral, kalp gücü ve maddi olarak görülmeyen manevi şeyler olduğu belirtilmektedir (TDK, 2022b). Maneviyat ile ilgili olarak farklı anlamların bulunması maneviyatın çok boyutlu bir kavram olduğunu düşündürmektedir.

Maneviyat kavramı ile ilgili yapılan çok sayıda tanım bulunmasına karşın maneviyatın tarihsel gelişiminde çok fazla değişikliğe uğraması ve farklı disiplinlerde ele alınması net bir tanımının bulunmasını engellemektedir (Düzgüner, 2016: 19). Buna rağmen maneviyat ile ilgili yapılan tanımlamalardan bazıları şunlardır:

Maneviyat, bireylerin varoluşunun bir özelliği olarak yaşamın maddi yönünün ötesinde farklı bir gücün ve varlığın bilincinde olarak evrene yönelik bağlılık ve bütünlük duygusu olarak ifade edilmektedir (Myers, Sweeney & Witmer, 2000: 252).

Yapılan başka bir tanımda maneviyat, bireylerin yaşam amaçlarını ortaya koyan, bireye anlamlı gelen ve yaşamları süresince ulaştıkları tüm bilgilerin sonucu olarak tanımlanmaktadır (Çetinkaya, Altundağ ve Azak, 2007: 47).

Genel olarak tanımlandığında ise maneviyat bireylerin yaşamlarına anlam arama çabası, maddi olanın ötesinde nihai bir gerçeği kabul etmesi, saygı duyması, en yüksek değeri atfetmesi ve buna bağlanması olduğu belirtilmektedir (Şirin, 2018: 1289).

Chandler, Holden & Kolander (1992: 169)’a göre maneviyat kavramı, bireylerin doğuştan itibaren sahip oldukları kapasiteleriyle ilgili olarak herhangi bir şeye yönelik eğilimleri arttıran sevgi ve bilgi durumu olarak tanımlanmaktadır. Bu hususta

bireylerin sahip oldukları kapasiteler dikkate alınarak maneviyatın yedi boyutunun bulunduğu belirtilmektedir. Bunlar:

- Maneviyatı bastırmak yerine yaşamın merkezi almak olan eğilim boyutu
- Bireylerin gündelik yaşamda karşılaştıkları olaylar ile amaçlarını değerlendirmesi durumundaki ruhsal durumu olan güncel odak boyutu
- Bireylerin dünya görüşünün ve ideolojisinin genişletilmesine yönelik olan bilgi boyutu
- Tüm bireylerin doğuştan getirdiği doğuştan gelme boyutu
- Bireylerin manevi deneyimi doğrudan yaşamak istemeyip deneyim elde edebilecekleri şartları araması olan arama boyutu
- Bireylerin sağlıklı olmayan işleyişten uzaklaşarak sağlıklı işleyişi tercih etmesi olan aşmak boyutu
- Bireylerin bilgi seviyesinin artması için gerekli olan etik ve değerleri benimsemesi olan sevgi kapasitesinin artması boyutudur (Chandler, Holden & Kolander, 1992: 169)

2.2.2. Maneviyat ve Din İlişkisi

Maneviyat ve din ilişkisi son yıllarda özellikle sosyal bilimlerde incelenen bir konu haline gelmiştir. Özellikle din psikolojisi alanında maneviyat kavramının ele alındığı görülmektedir. Tarihsel gelişimi dikkate alındığında 1950'li yıllara dek din ve maneviyat kavramları eş zamanlı olarak birbirlerinin yerine kullanılan kavramlar olarak sonraki yıllarda bu durum tartışmaya açılmıştır (Düzgüner, 2013: 15).

Din, belirli kuralları bulunan ve tamamen teslim olmayı ve bir eylemde bulunmayı gerektiren genel bir yapı olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda din öğrenme ve öğretme temelinde ilerlemektedir (Coyle, 2008). Maneviyat ise belirli bir dinle sınırlandırılmayan, daha öznel bir yapısı olan ve kurumsallaşmamış bir yapıyı ifade etmektedir (Ellor & McGregor, 2011). Başka bir deyişle din, yaşamı çevreleyen, belirli kuralların, yasakların ve uyulması gereken emirlerin bulunduğu ve yaşamın farklı alanlarında davranışların öğretilmesini gerektiren bir bütüncül maneviyat, daha yüce bir gücü arama ve bu gücü keşfetmeyi içeren, herhangi bir dine bağlı olmadan gelişen ve kuralları olmayan öznel bir yapıdır (Bilgin, 2014: 76).

Dinin gerekliliklerini yerine getirenlere dindar adı verilmektedir. Maneviyat, dinde olduğu gibi emir ve yasaklara uyulması gereken bir yapı olmadığından dindar olmadan da maneviyat sahibi olmanın mümkün olduğu ifade edilmektedir (Hull ve Kapaklıkaya 2003: 12). İlgili alanyazında maneviyat ve dindarlık kavramlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Buna göre ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Maneviyat ve dindarlık kavramlarının her ikisi de kültürel gerçeklerle ilişkili oldukları somut ifadelerle açıklanmaları mümkün değildir.
- Bireylerin genellikle dini kurallara ve emir yasaklara uymaya çalışmalarından dolayı kendilerini maneviyat sahibi hem de dindar olarak nitelendirmeleri mümkündür. Dolayısıyla bireylerin çok azı kendilerini dindar olmadan yalnızca maneviyat sahibi olarak tanımlamaktadırlar.
- Maneviyat ve dindarlık kavramlarının aslında iç içe geçmiş kavramlar oldukları ve maneviyatı ve dinin aynı anlamda kullanabilecekleri belirtilmektedir.
- Maneviyat ve dindarlık kavramlarının her ikisi de karmaşık ve çok boyutlu kavramlardır.
- Maneviyat ve dindarlık kavramlarının her ikisi de bireylerin duygusal ve ruhsal problemleri ile ilişki içerisindedir.
- Maneviyat ve dindarlık kavramlarının her ikisinin de işlevsel olduğu alanların olduğu görülmektedir.
- Maneviyat ve dindarlık kavramlarının her ikisi de zamana bağlı olarak gelişen deneyime ve tutuma göre değişebilmektedir.
- Maneviyat ve dindarlık kavramlarının her ikisi de farklı alanlarda şekillenmektedir. Öyle ki maneviyat kişisel alanda şekillenirken dindarlık sosyal alanda şekillenebilmektedir (Zinnbauer & Pargament, 2013: 77).

Maneviyat ve din ilişkisi genel olarak değerlendirildiğinde ise maneviyatın kutsala ulaşma çabası olduğu, dinin ise belirli kurallar ve sınırlar içerisinde bu çabanın gerçekleşmesi süreci olduğu düşünülmektedir (Şirin, 2018: 1290).

2.2.3. Maneviyat ve Psikoloji İlişkisi

Psikoloji alanyazınında maneviyat boyutu diğer değişkenlere göre göz ardı edilen bir kavram olmaktadır. Bu durum maneviyatın bilimsel olarak ele alınamayacağına ilişkin inançtan ve maneviyatın din ile eş değer anlamda kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Kararımak, 2015). Ancak 1970’li yıllardan itibaren sosyal bilimler

alanında maneviyatın da bilimsel olarak ele alınabileceğinin anlaşılmasıyla birlikte maneviyat da psikoloji alanyazında daha fazla kullanılmaya başlamıştır (Tuncay, 2007).

Maneviyat kavramının, psikoloji alanyazındaki tarihsel gelişimi incelendiğinde maneviyat kavramı ile ilk çalışma William James'in 1961 yılında üniversite öğrencilerinden maneviyat deneyimleri olanları psikoloji bağlamında incelemesi olmuştur (Tunç, 2020: 24).

Psikoloji alanında maneviyata yer veren bir diğer kuramcı ise Gustav Jung'tur. Jung, çalışmalarında insan psişesindeki maneviyatı anlayabilmeyi hedef olarak belirlemiştir (Eliason, Hanley ve Leventis, 2001).

Psikoloji alanında maneviyata yer veren bir diğer kuramcı da Maslow'dur. İhtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre bireylerin en üstteki ihtiyaçlarını manevi ihtiyaçlarının barındırdığını ve kendini gerçekleştirme motivasyonunun manevi bir boyut taşıdığını ifade etmektedir (Shultz ve Shultz, 2011).

Psikoloji alanında maneviyata yer veren bir diğer kuramcı da Viktor Frankl'dır. Varoluşçu yaklaşımda insanın anlam arayışını maneviyatla ilgili olarak bireysel farkındalığı üzerinde uygulamasını sağlamıştır (Eliason, Hanley & Leventis, 2001).

Psikoloji alanında ise manevi iyi oluş, esasen en fazla pozitif psikoloji alanında kullanılmıştır. İyi oluşun bir türü olarak görülen manevi iyi oluş, bireylerin maneviyatları ile ilgili iyi olma halini ifade etmektedir. Bireyleri gelişimlere ve değişimlere uyum sağlayamamasının neden olduğu ruhsal boşluk manevi iyi oluş kavramının daha fazla önem kazanmasını sağlamıştır (Topuz, 2013: 21).

2.3.İlgili Alanyazında Yapılan Araştırmalar

2.3.1. Aile İklimi İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Aile iklimi ile ilgili olarak hem yurt içinde hem de yurt dışında yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. Öztürk (2017) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi ve ebeveyn bağlanma biçimleri ile özgüven düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında aile iklimi ile ebeveyn bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiye yönelik olarak olumlu ebeveyn bağlanmaya sahip olan üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin de olumlu olduğu görülmüştür.

Turgut (2019) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin aile iklimi ve iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmasında üniversite öğrencilerinden çekirdek aileye sahip olanların yaşam anlamlarının daha yüksek olduğu ve yaşama daha fazla bağlı oldukları görülmüştür. Aynı çalışmada aile ilişkisellik boyutunda kadınların erkeklere göre daha yüksek puanlara sahip olduklarına rastlanmaktadır.

Akpınar (2021) tarafından yapılan genç yetişkinlerin aile iklimi düzeyleri ile duyguları arasındaki sahte benlik algısının aracı rolünün belirlenmesi çalışmasında sahte benlik algısının aile iklimi ve duygular arasında aracı role sahip oldukları ve aile ikliminin genç yetişkinlerin demografik değişkenlerine göre farklılaştığı görülmüştür.

Yiğit (2022) tarafından yapılan genç yetişkinlerin aile iklimi ve bağlanma stillerinde ilişki rol beklentilerinin incelenmesi çalışmasında genç yetişkinlerin aile iklimleri ile bağlanma stilleri ve ilişki rol beklentileri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğuna rastlanmıştır. Aynı çalışmada aile iklimi ile genç yetişkinlerin demografik değişkenleri arasında farklılaşma olduğu görülmüştür.

2.3.2. Manevi İyi Oluş İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Manevi iyi oluş kavramı ile ilgili olarak hem yurt içinde hem de yurt dışında yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. Hendricks Ferguson (2006) tarafından yapılan kanser hastası ergenlerin umut ve manevi iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında kanser hastası kızların erkeklere göre manevi iyi oluş ve umut düzeylerini daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada yaşları 15-17 arasında olan kanser hastası ergenlerin de yaşları 18-20 arasında olan kanser hastası ergenlere göre manevi iyi oluş ve umut düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Calicchia & Graham (2006) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin maneviyatları ile stres ve sosyal kaynakları arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında üniversite öğrencilerinin stresleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ancak sosyal destekleriyle manevi iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır.

Musa, Pevalin & Al Khalailah (2017) tarafından yapılan Ürdünlü hemodiyaliz hastalarının manevi iyi oluş düzeyleri ile depresyon, kaygı ve stres düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında hemodiyaliz hastalarının manevi iyi oluş düzeyleri ile depresyon, kaygı ve stres düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye karşılaşılmıştır.

Kardaş (2017) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ile narsistik eğilimleri ve sanal kimlikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ile narsistik eğilimleri ve arasında negatif yönlü, sanal kimlikleri ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır.

Yavuz, Dilmaç ve Ekşi (2017) tarafından yapılan öğretmen adaylarının manevi iyi oluş, bağışlayıcılık ve özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında manevi iyi oluşun öğretmen adaylarının özgecilik ve bağışlayıcı düzeylerini doğrudan etkilediği görülmüştür.

Gürsu ve Ay (2018) tarafından yapılan 60 yaş üstü bireylerin manevi iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında 60 yaş üstü bireylerin gelir durumları ile manevi iyi oluş arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna rastlanmıştır.

Şirin (2019) tarafından yapılan evli çiftlerin manevi iyi oluş ve evlilik doyumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında evli bireylerin manevi iyi oluş ve evlilik doyumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Aynı çalışmada manevi iyi oluşun çocuk sayısı ve eğitim durumuna göre farklılaştığı bulgusuna varılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

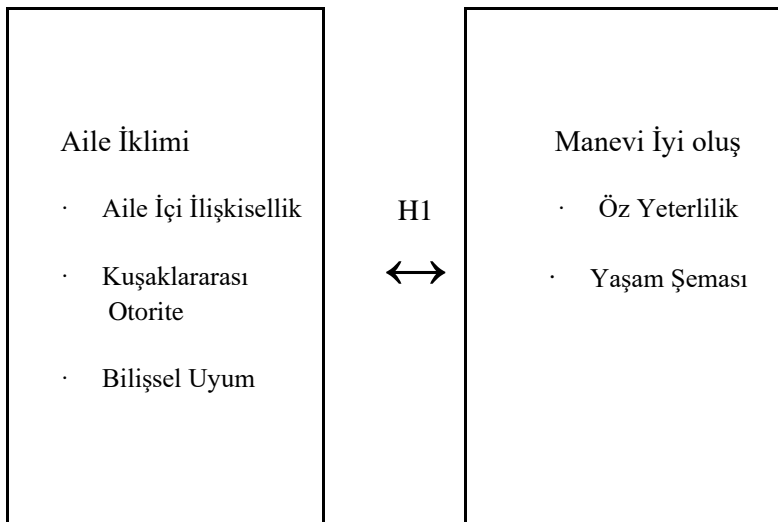
Bu bölümde üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ile ilgili yapılan yöntem, araştırma modeline, araştırmanın evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama araçlarına, veri toplama aşamasına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlandığında araştırma modeli olarak nicel araştırma yöntemlerine yer verilmiş ve ilişkisel tarama modeli uygun görülmüştür. İlişkisel tarama modeli, araştırmacılara iki veya ikiden fazla değişken arasında görülen değişimi ve değişimin derecesini kanıtlama fırsatı vermektedir (Karasar, 2009).

Bu çalışmada da üniversite öğrencilerinin aile iklimi ile manevi iyi oluş değişkenleri arasındaki ilişkinin varlığı ve ilişki derecesi belirlenmek istendiğinden bu araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Bu hususta Şekil 3.1.'de geliştirilen araştırma modeline yer verilmiştir:

Şekil 3.1. Araştırma Modeli



Şekil 3.1.'de belirtilen araştırma modeline göre üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş ve aile iklimleri arasındaki ilişkiye yönelik oluşturulan hipotezler şunlardır:

H1: Üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ve manevi iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma soruları şunlardır :

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri cinsiyetleri, yaşları, kardeş sayıları, medeni durumları, baba ve anne hayatta olma durumları, sosyo-ekonomik düzeyleri anne ve baba tutumları ve ebeveyn eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Üniversite öğrencilerinin aile iklimleri cinsiyetleri, yaşları, kardeş sayıları, medeni durumları, baba ve anne hayatta olma durumları, sosyo-ekonomik düzeyleri anne ve baba tutumları ve ebeveyn eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırma, 2022-2023 öğretim yılı içerisinde İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde eğitim gören üniversite öğrencilerini kapsayacak şekilde genellenebilir olmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda evren olarak 2022-2023 öğretim yılı içerisinde İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde eğitim gören öğrenciler belirlenmiştir. Ancak evrenin tamamına ulaşmanın zor olmasından dolayı araştırma örneklem ile yapılmıştır. Örneklem grubunu belirlerken de araştırmanın amacı dikkate alınarak basit seçkisiz örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu hususta Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından geliştirilen örneklem tablosu dikkate alınarak evrenden örneklem olarak alınabilecek en az 240 öğrencinin katılması yeterli kabul edilmiş ve toplamda 402 öğrenciye ulaşılarak örneklemin evreni temsil etmesi sağlanmıştır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin dağılımları ise Tablo 3.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Üniversite Öğrencilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	235	61 %
	Erkek	151	39 %
Yaş	17-19	86	22 %
	20-22	199	52 %

	23 yaş ve üstü	101	26 %
Kardeş Sayısı	Kardeş Yok	40	10 %
	1 kardeş	72	19 %
	2 kardeş	107	28 %
	3 kardeş	86	22 %
	4 kardeş ve üstü	81	21 %
Medeni Durum	Evli	27	7 %
	Bekar	359	93 %
Baba Hayatta Olma Durumu	Evet	365	95 %
	Hayır	21	5 %
Anne Hayatta Olma Durumu	Evet	376	97 %
	Hayır	10	3 %
Sosyoekonomik Düzey	Alt Düzey	30	8 %
	Orta Düzey	325	84 %
	Üst Düzey	31	8 %
Anne Ebeveyn Tutumu	Demokratik	160	41 %
	İlgisiz	14	4 %
	Aşırı Koruyucu	148	38 %
	Baskıcı/Otoriter	37	10 %
	Tutarsız	27	7 %
Baba Ebeveyn Tutumu	Demokratik	180	47 %
	İlgisiz	21	5 %
	Aşırı Koruyucu	110	28 %
	Baskıcı/Otoriter	39	10 %
	Tutarsız	36	9 %
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	165	43 %
	Ortaokul	57	15 %
	Lise	103	27 %
	Üniversite	61	16 %
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	94	24 %
	Ortaokul	72	19 %
	Lise	131	34 %
	Üniversite	89	23 %

Üniversite öğrencilerinin kişisel özelliklerine göre dağılımları Tablo 3.1.'de belirtilmektedir. Buna göre üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkeni açısından 235 (%61)'ünün kadın, 151 (%39)'unun erkek olduğu, yaş değişkeni açısından 86 (%22)'sinin 17-19 yaşları arasında, 199 (%52)'inin 20-22 yaşları arasında, 101 (%26)'sinin 23 ve üzeri yaşlarında olduğu, kardeş sayısı değişkeni açısından 40 (%10)'ünün kardeşi olmadığı, 72 (%19)'ünün 1 kardeşi olduğu, 107(%28)'inin 2 kardeşi olduğu, 86(%22)'inin 3 kardeşi olduğu, 81 (%21)'unun 4 ve üzerinde kardeşi olduğu, medeni durum değişkeni açısından 27 (%7)'sinin evli, 359 (%93)'inin bekar olduğu, baba hayatta olma durumları değişkeni açısından 365 (%95)'inin babalarının hayatta olduğu, 21 (%5)'inin babalarının hayatta olmadığı, anne hayatta olma durumları değişkeni açısından 376 (%97)'inin annelerinin hayatta olduğu, 10 (%3)'sinin annelerinin hayatta olmadığı, sosyoekonomik düzey değişkeni açısından 30 (%8)'inin alt düzeyde, 325 (%84)'sının orta düzeyde ve 31 (%8)'ünün üst düzeyde sosyoekonomik düzeye sahip oldukları belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ve aile iklimleri arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek amacıyla kişisel bilgi formu, iyi oluşun maneviyat indeksi ölçeği ve aile iklimi ölçeği tercih edilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerinin, yaşlarının, kardeş sayılarının, medeni durumlarının, anne ve baba hayatta olma durumlarının, sosyo-ekonomik düzeylerinin, anne ve baba ebeveyn tutumlarının ve anne ve baba eğitim durumlarının belirlenmesi için araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu geliştirilmiştir.

3.3.2. İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği

Daaleman ve Frey (2004) tarafından geliştirilen ve Keskinoglu, Ekşi ve Ekşi (2019) tarafından Türkçe diline uyarlaması yapılan İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği, bireylerin iyi oluşunda manevi yönelim düzeyinin belirlenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Öz yeterlilik ve yaşam şeması olmak üzere iki alt boyuttan oluşan ölçek toplam 12 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipinde geliştirilen ölçeğin puanlaması "1 Hiç Katılmıyorum", "5 Tamamen Katılıyorum" şeklinde yapılmaktadır. Ölçekteki maddelerin tamamı negatif yönlü olarak yönetildiğinden analizlerden önce

tüm maddelerin puanları tersine çevrilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 60 olarak belirlenmektedir. Ölçekten alınan düşük puanlar düşük maneviyatı ve ölçekten alınan yüksek puanlar da yüksek maneviyatı göstermektedir.

Ölçeğin güvenirlik düzeyinin belirlenmesi amacıyla Cronbach Alpha değerine bakılmış ve ölçeğin toplam puanında değer 0,82 öz yeterlilik alt boyutunda değer 0,83 ve yaşam şeması alt boyutunda değer 0,82 olarak hesaplanmıştır. Tablo 3.2.'de araştırmada kullanılan İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği'nin güvenirlik analizine yer verilmiştir.

Tablo 3.2. İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği'nin Güvenirlik Analizi

Ölçek/Alt Boyut	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Öz Yeterlilik Alt Boyutu	0,78	6
Yaşam Şeması Alt Boyutu	0,92	6
İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği Toplam Puanı	0,91	12

Tablo 3.2.'de İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği'nin güvenirlik analizine yer verilmiştir. Bu göre hesaplanan değerlerin toplam puan için 0,91 öz yeterlilik alt boyutu için 0,78 ve yaşam şeması alt boyutu için 0,92 olduğu görülmüştür. Cronbach Alpha değerinin güvenilir olarak kabul edilebilmesi için değerlerin 0,60 ile 0,80 aralığında olması, yüksek güvenilir olarak kabul edilebilmesi için ise değerlerin 0,80 ile 1,00 aralığında olması gerekmektedir (Özdamar, 2004). Buna göre araştırmada kullanılan İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği'nin toplam puanının ve alt boyutlarının yüksek derecede güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.3. Aile İklimi Ölçeği

Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından geliştirilen ve Gönül, Işık-Baş ve Şahin Acar (2018) tarafından Türkçe diline uyarlaması yapılan Aile İklimi Ölçeği, aileyi

oluşturan nesillerin ortaya çıkardığı aile ikliminin belirlenmesi amacıyla uygulanmaktadır. Ölçeğin orijinalinde toplam 48 madde ve uyumluluk, kuşaklararası otorite, açık iletişim, duygusal uyum, kuşaklarası ilgi ve bilişsel uyum olacak şekilde 6 alt boyut bulunurken Türkçe uyarlamasında ölçeğin 14 maddesi çıkarılmış ve toplam 34 madde ve kuşaklararası otorite, bilişsel uyum ve aile içi ilişkisellik olmak üzere 3 alt boyut bulunmaktadır.

Beşli likert tipinde geliştirilen ölçekte “1 Kesinlikle Katılmıyorum”, “5 Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde puanlama yapılmaktadır. Türkçe diline uyarlanan ölçeğin 1, 6, 15, 21, 26, 28, 30 ve 32. maddeleri ise olumsuz olduklarından puanlaması ters yapılmaktadır. Bir diğer ifadeyle bu maddeler “1 Kesinlikle Katılıyorum”, “5 Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde puanlanmaktadır. Bu doğrultuda ölçeğin toplam puanında en az 55 en fazla ise 164 puan alınabileceği belirlenmiştir.

Ölçeğe ilişkin yapılan güvenirlik analizinde Cronbach Alpha değerleri toplam puan için 0,91 kuşaklararası otorite alt boyutu için 0,87 aile içi ilişkisellik alt boyutu için 0,95 ve bilişsel uyum alt boyutu için 0,87 olarak belirlenmiştir. Tablo 3.3.’te araştırmada kullanılan Aile İklimi Ölçeği’nin güvenirlik analizine yer verilmiştir.

Tablo 3.3. Aile İklimi Ölçeği Güvenirlik Analizi

Ölçek/Alt Boyut	Cronbach’s Alpha	Madde Sayısı
Aile İçi İlişkisellik Alt Boyutu	0,88	21
Kuşaklararası Otorite Alt Boyutu	0,65	7
Bilişsel Uyum Alt Boyutu	0,63	6
Aile İklimi Ölçeği Toplam Puanı	0,84	34

Tablo 3.3.’te Aile İklimi Ölçeği’nin güvenirlik analizine yer verilmiştir. Bu göre hesaplanan değer toplam puanda 0,84 aile içi ilişkisellik alt boyutunda 0,88 kuşaklararası otorite alt boyutunda 0,65 ve bilişsel uyum alt boyutunda 0,63’tür. Cronbach Alpha değerinin güvenilir olarak kabul edilebilmesi için değer 0,60 ile 0,80 aralığında olması, yüksek güvenilir olarak kabul edilebilmesi için ise değer 0,80 ile 1,00 aralığında olması gerekmektedir (Özdamar, 2004). Buna göre araştırmada

kullanılan Aile İklimi Ölçeği'nin toplam puanının ve alt boyutlarının oldukça güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.Verilerin Toplanması

Çalışmaya başlamadan önce İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 27.01.2023 tarihli ve 2023-01 sayılı karar ile araştırma izni alınmıştır. 2022-2023 eğitim öğretim yılında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde eğitim gören toplam 402 üniversite öğrencisine uygulanmak üzere Kişisel Bilgi Formu, İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği'nden oluşan anketler hazırlanmıştır.

Araştırmaya katılacak olan üniversite öğrencilerine araştırmanın tanıtılıp amacının ne olduğu anlatıldıktan sonra gönüllülük esasına dikkat edileceği ifade edilmiştir. Sonrasında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerine içerisinde veri toplama araçları verilmiştir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencileri de veri toplama araçlarını bireysel olarak doldurarak araştırmacıya geri vermişlerdir. Anketlerin doldurulması ortalama olarak 10-15 arasında sürmüştür ancak üniversite öğrencilerine ölçeklerin doldurulması için belirli bir süre sınırı verilmemiştir. Toplamda uygulamaya katılan 402 üniversite öğrencisinin tamamının verilerinin eksiksiz ve tam olduğu belirlenmiştir.

3.5.Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ve manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla üniversite öğrencilerine uygulanan Kişisel Bilgi Formu, İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği'nden elde edilen veriler SPSS 23.0 programı ile analiz edilmiştir. İlk olarak araştırmada kullanılacak analiz yöntemini belirleyebilmek için ölçeklerin normallik dağılımlarına bakılmıştır. Normallik dağılımın belirlenmesinde çeşitli yöntemler bulunurken bu çalışmada ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır.

Tablo 3.4. Ölçeklerin Normallik Dağılımlarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçek	n	Ort.	Çarpıklık Katsayısı	Çarpıklık Hata K.	Basıklık Katsayısı	Basıklık Hata K
-------	---	------	---------------------	-------------------	--------------------	-----------------

ÖY	386	3.85	-0.61	0.12	0.16	0.25
YŞ	386	3.79	-0.30	0.12	-0.03	0.25
İOMİÖ Toplam	386	3.91	-0.89	0.12	0.18	0.25
Aİİ	386	3.47	-0.26	0.12	0.02	0.25
KO	386	3.64	-0.46	0.12	0.23	0.25
BU	386	3.12	0.22	0.12	0.42	0.25
AİÖ Toplam	386	3.28	-0.39	0.12	0.91	0.25

Not: İOMİÖ=İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği; ÖY= Öz Yeterlilik; YŞ= Yaşam Şeması; AİÖ= Aile İklimi Ölçeği; Aİİ= Aile İçi İlişkiselik; KO= Kuşaklararası Otorite; BU= Bilişsel Uyum

Ölçeklerin normallik dağılımlarının belirlenmesi amacıyla ilk olarak ölçek puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013), ölçeklerin normal dağılım gösterdiğinin anlaşılabilmesi için ölçek puanlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olması gerektiğini belirtmektedir. Elde edilen çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olmasından dolayı ölçeklerin toplam puanları ve alt boyutlarında normal dağılımın olduğu anlaşılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde veri araçları ile toplanan verilerin analizi sonucunda tespit edilen bulgular yer almaktadır.

4.1.Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik

Üniversite öğrencilerinin İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeğinin maddelerine verdikleri yanıtlara ilişkin tanımlayıcı bulgulara bu bölümde yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Ölçeklerle İlgili Betimleyici İstatistik

Ölçek	n	Ort.	S.S	Düzy
İOMİÖ Toplam	386	3.85	0.85	Yüksek
ÖY	386	3.79	0.81	Yüksek
YŞ	386	3.91	1.02	Yüksek
AİÖ Toplam	386	3.47	0.34	Yüksek
Aİİ	386	3.64	0.41	Yüksek
KO	386	3.12	0.53	Orta
BU	386	3.28	0.61	Orta

Not: İOMİÖ=İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği; ÖY= Öz Yeterlilik; YŞ= Yaşam Şeması; AİÖ= Aile İklimi Ölçeği; Aİİ= Aile İçi İlişkisellik; KO= Kuşaklararası Otorite; BU= Bilişsel Uyum

Tablo 4.1.'de belirtildiği üzere üniversite öğrencilerinin İOMİÖ puanı ortalaması düzeyi yüksek ($x=3.85$); ÖY alt boyutu puan ortalamalarının yüksek düzeyde ($x=3.79$) YŞ alt boyutu puan ortalamasının yüksek düzeyde olduğu ($x=3.91$) olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin AİÖ toplam puanı ortalamasının yüksek düzeyde ($x=3.47$); Aİİ alt boyutun puan ortalamasının yüksek düzeyde ($x=3.64$), KO alt boyutu puan ortalamasının orta düzeyde ($x=3.12$), BU alt boyutu puan ortalamasının orta düzeyde ($x=3.28$) olduğu sonucu bulunmuştur.

Tablo 4.2. İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği Madde İstatistiği

Ölçek Maddeleri	Ort.	S.S.
Kendime yardım etmek için yapabileceğim fazla bir şey yok.	4.19	1.08
Sıklıkla, başladığım işi tamamlayamam	3.93	1.07
Sorunlarımı anlamaya başlayamıyorum.	3.91	1.17
Kişisel sorunlarım ve zorluklarım olduğunda bunalırım.	2.91	1.38
Sorunlarımı çözmeye nasıl başlayabileceğimi bilmiyorum.	3.69	1.14
Hayatımı değiştirmek için yapabileceğim pek bir şey yok.	4.09	1.10
Hayatımın amacını henüz bulamadım.	3.82	1.23
Kim olduğumu, nereden geldiğimi ya da nereye gideceğimi bilmiyorum.	4.01	1.17
Yaşamımda bir amaç eksikliği var	3.81	1.26
Bu dünyada nereye ait olduğumu bilmiyorum	4.02	1.14
Hayatın anlamını anlamaktan çok uzağım.	4.04	1.17
Şu anda yaşamımda büyük bir boşluk var.	3.76	1.30

Tablo 4.2.'de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerine uygulanan İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeğinde en düşük ortalamaya sahip olan maddenin “Kişisel sorunlarım ve zorluklarım olduğunda bunalırım.” ($\bar{x}= 2,91$) olduğu, en yüksek ortalamaya sahip olan maddenin ise “Kendime yardım etmek için yapabileceğim fazla bir şey yok.” ($\bar{x}= 4,19$) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Aile İklimi Ölçeği Madde İstatistiği

Ölçek Maddeleri	Ort.	S.S.
Birçoğumuzun en güçlü duygusal bağları ailenin dışındaki kişilerledir.	2.18	1.16
Aramızdaki duygusal bağlar çok kuvvetlidir.	3.84	1.06
Genelde birlikte olmaktan mutluyuzdur.	4.01	0.82
Bir süre ayrı kaldığımızda birbirimizi özleriz.	3.97	0.97
Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.	4.20	0.87
Duygusal olarak yakın değilizdir.	2.48	1.34
Birbirimizi çok severiz.	4.20	0.90
Aile üyeleri birbirlerine karşı samimidirler / sıcaktırlar.	4.13	0.87
Yaşça daha büyük olanlar, yaşı küçük olanların ne yapıp ne ettiğiyle yakından ilgilenir.	3.90	0.89
Yaşça büyük olanlar, yaşı küçük olanların mutluluk ve sağlığıyla yakından ilgilenir.	4.06	0.84
Yaşça büyük olanlar daha genç olanların hedeflerini fazlasıyla desteklerler.	3.95	0.91
Yaşça büyük olanlar daha genç olanların ihtiyaçlarına karşı çok duyarlıdır	3.92	0.97
Daha yaşlı aile üyeleri, ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünce ve endişelerle yakından ilgilenirler.	3.62	1.06
Yaşça büyük olanların yaşı daha küçük olanlara karşı koruyucu bir tutumu vardır.	4.03	0.92
Kişiler birbirlerinin düşüncelerini önemsemezler	2.26	1.18

Birbirimizi dinlemek için birbirimize vakit ayırırız	3.60	1.03
Zor durumlarla etkili bir biçimde başa çıkarız	3.64	0.97
İhtiyacımız olduğunda birbirimize her zaman yardım edebiliriz.	4.02	0.92
Zorluklarla karşılaştığımızda birlikte ve etkin bir biçimde uğraşırız.	3.96	0.91
Ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz.	3.90	0.90
Beklenmeyen durumlarla mücadele etmekte kötüyüzdür.	2.47	1.16
Yaşı daha küçük olanlar, yaşı daha büyük olanların isteklerine uyum göstermeye çalışır.	3.42	1.00
Yaşça büyük olanların isteklerine uyulur.	3.24	1.01
Yaşı büyük olanların otoritesi sorgulanmaz	2.76	1.10
Kuralları ailenin yaşı büyük olanları koyar.	3.07	1.15
Kararları, yaşça büyüklüğe bakmaksızın her bireyin eşit söz sahibi olacağı biçimde alırız.	3.38	1.11
Yaşça büyük olanların sözü emir sayılır	2.77	1.24
Yaşa bakmaksızın bütün aile üyeleri eşit yetkiye sahiptir.	3.22	1.12
Çoğu konu üzerinde benzer görüşlerimiz/bakış açılarımız vardır.	3.20	1.09
Çoğu zaman sosyal konularla ilgili çok farklı görüşlere sahibizdir.	3.47	0.99
Tutumlarımız ve inançlarımız çok benzerdir.	3.44	1.06
Konular üzerinde tamamen farklı bakış açılarına sahibiz.	3.07	1.09
Hayata dair değerlerimiz çok benzerdir.	3.37	1.06
Benzer biçimde düşünürüz.	3.11	1.10

Tablo 4.3.'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerine uygulanan Aile İklimi Ölçeğinde en yüksek ortalamaya sahip olan maddelerin “Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.” ve “Birbirimizi çok severiz.” ($\bar{x}= 4,20$) olduğu, en düşük ortalamaya sahip olan maddenin ise “Birçoğumuzun en güçlü duygusal bağları ailenin dışındaki kişilerledir.” ($\bar{x}= 2,18$) olduğu saptanmıştır.

4.2.Hipotezin Test Edilmesi

4.2.1. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ve Manevi İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu bölümde “**H1**: Üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ve manevi iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezini doğrulayabilmek adına yapılan korelasyon analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.4. Aile İklimleri ile Manevi İyi Oluş Arasındaki İlişkiye İlişkin Korelasyon Analizi Bulguları

		İOMİÖ Toplam	ÖY	YŞ	AİÖ Toplam	Aİİ	KO	BU
İOMİÖ	r	—						
Toplam	p	—						
ÖY	r	0.91***	—					
	p	.00	—					
YŞ	r	0.94***	0.72***	—				
	p	.00	.00	—				
AİÖ	r	0.04	0.01	0.06	—			
Toplam	p	.45	0.84	.27	—			
Aİİ	r	0.04	.02	0.05	0.87***	—		
	p	.41	.65	.31	.00	—		
KO	r	-0.08	-0.08	-0.07	0.51***	0.13*	—	
	p	.11	.10	.18	.00	.01	—	
BU	r	0.11*	0.06	0.13*	0.65***	0.32***	0.33***	—
	p	.03	.21	.01	.00	.00	.00	—

*Not: *p<,0,5; **p<,001; İOMİÖ=İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği; ÖY= Öz Yeterlilik; YŞ= Yaşam Şeması; AİÖ= Aile İklimi Ölçeği; Aİİ= Aile İçi İlişkisellik; KO= Kuşaklararası Otorite; BU= Bilişsel Uyum*

Tablo 4.4.'te görüldüğü üzere İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği toplam puanı ile Aile İklimi Ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucu bulunmuştur ($p>0,05$). İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği toplam puanı ile Aile İklimi Ölçeği bilişsel uyum alt boyutu puan ortalamaları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucu bulunmuştur ($r= .11$; $p>0,05$). İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği toplam puanı ile Aile İklimi Ölçeği diğer alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucu bulunmuştur ($p>0,05$).

İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeği yaşam şeması alt boyutu puan ortalaması ile Aile İklimi Ölçeği bilişsel uyum alt boyutu puan ortalamaları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucu bulunmuştur ($r= .13$; $p>0,05$).

4.2.2. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu araştırmada “ Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ile cinsiyetleri, yaşları, kardeş sayıları, medeni durumları, baba ve anne hayatta olma durumları, sosyoekonomik düzeyleri anne ve baba tutumları ve anne ve baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.” doğrulayabilmek adına yapılan farklılık var mıdır sorusuna cevap aranmıştır.

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçları Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	n	Ort.	SS	t	p
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	Kadın	235	3.85	0.88	0.07	0.945
	Erkek	151	3.84	0.82		
Öz Yeterlilik	Kadın	235	3.78	0.82	-0.29	0.775
	Erkek	151	3.80	0.80		
Yaşam Şeması	Kadın	235	3.92	1.04	0.34	0.732
	Erkek	151	3.89	1.00		

*Not: *p<,05; p=anlamlılık değeri; Ort=ortalama; SS=standart sapma*

Tablo 4.5.’te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puanı ve öz yeterlilik ve yaşam şeması alt boyutlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.6’te verilmiştir.

Tablo 4.6. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Yaşları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

Değişken	Sayı	Ort.	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
A. 17-19	86	3.94	0.97	3.07	0.048	Yok

Manevi İyi Oluş Toplam Puan	B. 20-22	199	3.74	0.83			
	C. 23 ve Üzeri	101	3.97	0.76			
	A. 17-19	86	3.82	0.98			
Öz Yeterlilik	B. 20-22	199	3.72	0.78	1.33	0.265	<i>Yok</i>
	C. 23 ve Üzeri	101	3.88	0.70			
	A. 17-19	86	4.06	1.14			
Yaşam Şeması	B. 20-22	199	3.77	1.01	4.09	0.017	<i>C>B</i>
	C. 23 ve Üzeri	101	4.06	0.91			
	A. 17-19	86	4.06	1.14			

Tablo 4.6.'da belirtildiği üzere üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puanı ile yaşları arasındaki ilişki incelendiğinde üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puan ortalamasının öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($p<0,05$). Aynı şekilde yaşam şeması alt boyutu puan ortalamasının öğrencilerin yaşlarına göre farklılaştığı sonucu bulunmuştur. Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Tukey testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, manevi iyi oluş toplam puan ortalamasının gruplar arasında anlamlı olarak farklılaşmadığı; 23 yaş ve üzeri gruptaki öğrencilerin yaşam şeması alt boyutu puan ortalamalarının 20-22 yaş aralığındaki öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı olarak yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının kardeş sayılarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız ANOVA sonuçları Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Kardeş Sayısı Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	F	P
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	A. Kardeş Yok	40	3.67	0.96		
	B. 1 Kardeş	72	3.93	0.83	0.64	0.638
	C. 2 Kardeş	107	3.83	0.88		

	D. 3 Kardeş	86	3.88	0.80		
	E. 4 Kardeş ve Üstü	81	3.86	0.84		
	A. Kardeş Yok	40	3.72	0.89		
	B. 1 Kardeş	72	3.87	0.80		
Öz Yeterlilik	C. 2 Kardeş	107	3.79	0.80	0.60	0.666
	D. 3 Kardeş	86	3.83	0.78		
	E. 4 Kardeş ve Üstü	81	3.69	0.85		
	A. Kardeş Yok	40	3.63	1.17		
	B. 1 Kardeş	72	3.98	0.98		
Yaşam Şeması	C. 2 Kardeş	107	3.86	1.10	1.22	0.300
	D. 3 Kardeş	86	3.93	0.95		
	E. 4 Kardeş ve Üstü	81	4.03	0.95		

Tablo 4.7.'de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puanı ve öz yeterlilik ve yaşam şeması alt boyutlarının öğrencilerin kardeş sayısına göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Medeni Durumları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	U	P
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	Evli	27	4.06	0.74	4065.00	0.16
	Bekar	359	3.83	0.86		
Öz Yeterlilik	Evli	27	3.91	0.69	4302.50	0.32
	Bekar	359	3.78	0.82		
Yaşam Şeması	Evli	27	4.22	0.84	3973.00	0.11
	Bekar	359	3.89	1.03		

Tablo 4.8.'de görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puanı ve öz yeterlilik ve yaşam şeması alt boyutlarının medeni durumlarına göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının babanın hayatta olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.9. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Baba Hayatta Olma Durumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	U	p
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	Evet	365	3.83	0.86	3286.50	0.272
	Hayır	21	4.07	0.70		
Öz Yeterlilik	Evet	365	3.77	0.82	3132.00	0.157
	Hayır	21	4.03	0.66		
Yaşam Şeması	Evet	365	3.90	1.04	3550.50	0.568
	Hayır	21	4.10	0.79		

Yukarıdaki 4.9. numaralı tabloda üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puanı ve öz yeterlilik ve yaşam şeması alt boyutlarının baba hayatta olma durumlarına göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının annenin hayatta olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.10. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Anne Hayatta Olma Durumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	U	p
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	Evet	376	3.84	0.85	1527.50	0.311
	Hayır	10	4.13	0.84		
Öz Yeterlilik	Evet	376	3.77	0.81	1358.50	0.133
	Hayır	10	4.18	0.78		
Yaşam Şeması	Evet	376	3.91	1.03	1670.50	0.545
	Hayır	10	4.08	0.92		

Tablo 4.10.'da belirtildiği üzere üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puanı ve yaşam şeması alt boyutunun anne hayatta olma durumlarına göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır ($p>0,05$).

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Sosyoekonomik Düzeyleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	χ^2		Fark
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	A. Alt Düzey	30	3.42	0.72			
	B. Orta Düzey	325	3.89	0.85	9.22	0.010	$A < B$
	C. Üst Düzey	31	3.86	0.88			
Öz Yeterlilik	A. Alt Düzey	30	3.39	0.68			
	B. Orta Düzey	325	3.81	0.82	8.60	0.014	$A < B$ $A < C$
	C. Üst Düzey	31	3.86	0.82			
Yaşam Şeması	A. Alt Düzey	30	3.46	0.91			
	B. Orta Düzey	325	3.96	1.02	8.96	0.011	$A < B$
	C. Üst Düzey	31	3.86	1.05			

Tablo 4.11.’deki verileri göre, üniversite öğrencilerinin sosyoekonomik düzeylerinin manevi iyi oluş toplam puan ortalamaları, özyeterlilik ve yaşam şeması alt boyutları puan ortalamaları sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($p < 0,05$). Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Games Howell testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, orta düzey gelir grubundaki öğrencilerin manevi iyi oluş toplam puan ortalamaları, alt düzey gelir grubundaki manevi iyi oluş toplam puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksek olduğu; orta düzey gelir grubundaki öğrencilerin özyeterlilik alt boyutu puan ortalamaları, alt düzey ve üst düzey gelir grubundaki öğrencilerin özyeterlilik alt boyutu puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksek olduğu; orta düzey gelir grubundaki öğrencilerin yaşam şeması alt boyutu puan ortalamaları, alt düzey gelir grubundaki yaşam şeması alt boyutu puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının anne ebeveyn tutumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Anne Ebeveyn Tutumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	χ^2	p
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	A. Demokratik	160	3.88	0.79	7.40	0.116
	B. İlgisiz	14	3.71	0.89		
	C. Aşırı Koruyucu	148	3.83	0.91		
	D. Baskıcı/Otoriter	37	4.13	0.62		
	E. Tutarsız	27	3.45	1.05		
Öz Yeterlilik	A. Demokratik	160	3.85	0.77	9.43	0.051
	B. İlgisiz	14	3.62	0.90		
	C. Aşırı Koruyucu	148	3.77	0.82		
	D. Baskıcı/Otoriter	37	3.98	0.68		
	E. Tutarsız	27	3.32	1.01		
Yaşam Şeması	A. Demokratik	160	3.91	0.96	6.22	0.183
	B. İlgisiz	14	3.80	1.10		
	C. Aşırı Koruyucu	148	3.88	1.11		
	D. Baskıcı/Otoriter	37	4.27	0.66		
	E. Tutarsız	27	3.59	1.20		

Tablo 4.12.’de belirtildiği üzere üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puan ortalaması ve alt boyutları puan ortalamasının anne ebeveyn tutumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur ($p>0.05$).

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının baba ebeveyn tutumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 4.13’te verilmiştir.

Tablo 4.13. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Baba Ebeveyn Tutumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	χ^2	p	Fark
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	A. Demokratik	180	3.81	0.79	12.36	0.01 5	Yok
	B. İlgisiz	21	4.09	0.78			
	C. Aşırı Koruyucu	110	4.01	0.91			
	D. Baskıcı/Otoriter	39	3.67	0.77			
	E. Tutarsız	36	3.58	1.01			
Öz Yeterlilik	A. Demokratik	180	3.75	0.74	10.58	0.03 2	Yok
	B. İlgisiz	21	3.91	0.82			
	C. Aşırı Koruyucu	110	3.95	0.88			
	D. Baskıcı/Otoriter	39	3.59	0.79			
	E. Tutarsız	36	3.59	0.87			
Yaşam Şeması	A. Demokratik	180	3.87	0.97	11.22	0.02 4	Yok
	B. İlgisiz	21	4.27	0.92			
	C. Aşırı Koruyucu	110	4.06	1.04			
	D. Baskıcı/Otoriter	39	3.76	0.90			
	E. Tutarsız	36	3.58	1.31			

Yukarıdaki tablo 4.13.'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puanı ortalaması ile öz yeterlilik ve yaşam şeması alt boyutlarının puan ortalamalarının baba ebeveyn tutumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($\chi^2= 12.36$ $p<0,05$). Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Games Howell testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4.14. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Anne Eğitim Durumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	A. İlkokul	165	3.94	0.70	1.75	0.156	Yok
	B. Ortaokul	57	3.84	0.82			
	C. Lise	103	3.83	0.99			
	D. Üniversite	61	3.65	0.97			
Öz Yeterlilik	A. İlkokul	165	3.81	0.75	0.62	0.600	Yok
	B. Ortaokul	57	3.76	0.84			
	C. Lise	103	3.83	0.84			
	D. Üniversite	61	3.66	0.92			
Yaşam Şeması	A. İlkokul	165	4.06	0.84	3.06	0.028	A>D
	B. Ortaokul	57	3.92	0.93			
	C. Lise	103	3.82	1.24			
	D. Üniversite	61	3.63	1.12			

Tablo 4.14.'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puan ortalaması ile öz yeterlilik alt boyutları puanı ortalamasının anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur ($p>0,05$). Ancak yaşam şeması alt boyutu puan ortalamasının anne eğitim düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($F= 3.06$, $p<0.05$). Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Games Howell testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, annesi ilkokulu mezunu üniversite öğrencilerinin yaşam şeması puan ortalamasının annesi üniversite mezunu üniversite öğrencilerinin yaşam şeması puan ortalamasından anlamlı yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş puanı ortalamalarının baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonuçları Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri ile Baba Eğitim Durumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Manevi İyi Oluş Toplam Puan	A. İlkokul	94	3.99	0.81	3.45	0.017	A>D C>D
	B. Ortaokul	72	3.80	0.76			
	C. Lise	131	3.93	0.84			
	D. Üniversite	89	3.62	0.94			
Öz Yeterlilik	A. İlkokul	94	3.87	0.86	1.78	0.151	Yok
	B. Ortaokul	72	3.68	0.79			
	C. Lise	131	3.86	0.77			
	D. Üniversite	89	3.67	0.84			
Yaşam Şeması	A. İlkokul	94	4.10	0.96	4.68	0.003	A>D C>D
	B. Ortaokul	72	3.92	0.84			
	C. Lise	131	3.99	1.03			
	D. Üniversite	89	3.58	1.16			

Tablo 4.15.'te belirtildiği üzere üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplam puan ortalamasının baba eğitim düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucu bulunmuştur(F= 3.45, p<0,05). Aynı şekilde üniversite öğrencilerinin yaşam şeması alt boyutu puan ortalamasının baba eğitim düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucu bulunmuştur(F= 4.68, p<0,05). Ancak, üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş öz yeterlilik alt boyutunun baba eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur (p>0,05).

Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonucuna göre, testinde baba eğitim düzeyi üniversite olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş toplamı düzeylerinin baba eğitim düzeyi ilkökul ve lise olan üniversite öğrencilerine göre anlamlı olarak düşük olduğu anlaşılmaktadır. Baba eğitim düzeyi üniversite olan üniversite öğrencilerinin yaşam şeması alt boyutu puan ortalamasının baba eğitim düzeyi ilkökul ve lise olan üniversite öğrencilerine göre anlamlı olarak düşük olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimi ile Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu bölümde “Üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ile cinsiyetleri, yaşları, kardeş sayıları, medeni durumları, anne-baba hayatta olma durumları, sosyoekonomik düzeyleri, anne-baba tutumları ve anne-baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.” Sorusunu doğrulayabilmek adına yapılan farklılık analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi sonuçları Tablo 4.16’da verilmiştir.

Tablo 4.16. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Cinsiyetleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	t	p
Aile İklimi Toplam Puan	Kadın	235	3.46	0.33	-0.17	0.864
	Erkek	151	3.47	0.37		
Aile İçi İlişkisellik	Kadın	235	3.66	0.40	1.22	0.224
	Erkek	151	3.60	0.41		
Kuşaklararası Otorite	Kadın	235	3.07	0.53	-2.39	0.017
	Erkek	151	3.20	0.53		
Bilişsel Uyum	Kadın	235	3.25	0.64	-0.94	0.347
	Erkek	151	3.31	0.57		

Tablo 4.16.’da görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalamaları ve aile içi ilişkisellik alt boyutu puan ortalamaları ve bilişsel uyum alt boyutu puan ortalamaları cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur ($p < 0,05$). Ancak, kuşaklararası otorite alt boyutu puan ortalamalarının öğrencilerin cinsiyetine göre farklılaştığı, erkek öğrencilerin puan ortalamasının ($x=3.20$) kız öğrencilerin puan ortalamasından ($x= 3.07$) anlamlı olarak yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Yaşları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	F	P	Anlamlı Farklılık
Aile İklimi Toplam Puan	A. 17-19	86	3.47	0.35	0.05	0.951	
	B. 20-22	199	3.46	0.33			
	C. 23 Yaş ve üzeri	101	3.47	0.37			
Aile İçi İlişkisellik	A. 17-19	86	3.62	0.41	0.73	0.482	
	B. 20-22	199	3.66	0.39			
	C. 23 Yaş ve üzeri	101	3.60	0.44			
Kuşaklararası Otorite	A. 17-19	86	3.18	0.64	1.12	0.327	
	B. 20-22	199	3.08	0.51			
	C. 23 Yaş ve üzeri	101	3.16	0.47			
Bilişsel Uyum	A. 17-19	86	3.32	0.65	2.75	0.065	
	B. 20-22	199	3.21	0.60			
	C. 23 Yaş ve üzeri	101	3.37	0.59			

Tablo 4.17’de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması ve alt boyutları puan ortalamasının öğrencilerin yaşına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının kardeş sayılarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.18. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri İle Kardeş Sayısı Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Aile İklimi Toplam Puan	A. Kardeş Yok	40	3.52	0.40	0.56	0.693	
	B. 1 Kardeş	72	3.46	0.34			
	C. 2 Kardeş	107	3.46	0.36			
	D. 3 Kardeş	86	3.44	0.31			
	E. 4 Kardeş ve Üstü	81	3.50	0.34			
Aile İçi İlişkisellik	A. Kardeş Yok	40	3.75	0.46	0.60	0.338	
	B. 1 Kardeş	72	3.65	0.44			
	C. 2 Kardeş	107	3.63	0.42			
	D. 3 Kardeş	86	3.59	0.36			
	E. 4 Kardeş ve Üstü	81	3.63	0.36			
Kuşaklararası Otorite	A. Kardeş Yok	40	3.06	0.54	1.02	0.397	
	B. 1 Kardeş	72	3.07	0.51			
	C. 2 Kardeş	107	3.12	0.55			
	D. 3 Kardeş	86	3.11	0.42			
	E. 4 Kardeş ve Üstü	81	3.22	0.63			
Bilişsel Uyum	A. Kardeş Yok	40	3.23	0.71	0.64	0.635	
	B. 1 Kardeş	72	3.23	0.54			
	C. 2 Kardeş	107	3.25	0.60			
	D. 3 Kardeş	86	3.28	0.55			

E. 4 Kardeş ve Üstü	81	3.37	0.70
---------------------	----	------	------

Tablo 4.18’te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması ve alt boyutları puan ortalamasının öğrencilerin kardeş sayılarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının medeni durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Medeni Durumları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	U	p
Aile İklimi Toplam Puan	Evli	27	3.48	0.31	4761.50	0.880
	Bekar	359	3.47	0.35		
Aile İçi İlişkisellik	Evli	27	3.52	0.39	3750.50	0.050
	Bekar	359	3.64	0.41		
Kuşaklararası Otorite	Evli	27	3.33	0.37	3502.50	0.016
	Bekar	359	3.11	0.54		
Bilişsel Uyum	Evli	27	3.53	0.41	3481.00	0.014
	Bekar	359	3.26	0.62		

Tablo 4.19.’da görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması ile aile içi ilişkisellik alt boyutu puan ortalaması öğrencilerin medeni durumlarına göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur ($p>0,05$). Ancak aile iklimi alt boyutlarından olan kuşaklararası ve bilişsel uyum alt boyutları puan ortalamalarının üniversite öğrencilerinin medeni durumlarına göre farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($p<0,05$). Her iki boyutta da evli olan öğrencilerin puan ortalamasının bekar olan öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı olarak yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının baba hayatta olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Baba Hayatta Olma Durumları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	U	p
Aile İklimi Toplam Puan	Evet	365	3.46	0.34	3389.50	0.373
	Hayır	21	3.51	0.40		
Aile İçi İlişkisellik	Evet	365	3.64	0.40	3762.00	0.888
	Hayır	21	3.61	0.52		
Kuşaklararası Otorite	Evet	365	3.12	0.54	3566.50	0.592
	Hayır	21	3.17	0.40		
Bilişsel Uyum	Evet	365	3.26	0.61	2837.00	0.044
	Hayır	21	3.55	0.57		

Tablo 4.20’de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması, aile içi ilişkisellik alt boyutu puan ortalaması ve kuşaklararası alt boyutu puan ortalamasının öğrencilerin babalarının hayatta olma durumlarına göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur ($p>0,05$). Ancak aile iklimi alt boyutlarından bilişsel uyum alt boyutu puan ortalamalarının üniversite öğrencilerinin babalarının hayatta olma durumlarına göre farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($p<0,05$). Babası hayatta olmayan öğrencilerin puan ortalamasının babaları hayatta olan öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı olarak yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının anne hayatta olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.21. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Anne Hayatta Olma Durumları Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	U	p
Aile İklimi Toplam Puan	Evet	376	3.47	0.34	1343.00	0.123
	Hayır	10	3.28	0.49		
Aile İçi İlişkisellik	Evet	376	3.64	0.40	1162.00	0.039
	Hayır	10	3.35	0.49		
Kuşaklararası Otorite	Evet	376	3.13	0.53	1462.50	0.229
	Hayır	10	2.94	0.60		
Bilişsel Uyum	Evet	376	3.27	0.61	1724.50	0.655
	Hayır	10	3.45	0.71		

Tablo 4.21’de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması, kuşaklararası alt boyutu ve bilişsel uyum puan ortalamasının öğrencilerin annelerinin hayatta olma durumlarına göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur

($p>0,05$). Ancak aile iklimi alt boyutlarından aile içi ilişkisellik alt boyutu puan ortalamalarının üniversite öğrencilerinin anneleri hayatta olma durumlarına göre farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($p<0,05$). Annesi hayatta olan öğrencilerin puan ortalamasının anneleri hayatta olmayan öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı olarak yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının gelir durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis sonuçları Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Sosyoekonomik Düzeyleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	X ²	p	Anlamlı Farklılık
Aile İklimi Toplam Puan	A. Alt Düzey	30	3.28	0.46	8.14	0.017	C>A
	B. Orta Düzey	325	3.48	0.33			
	C. Üst Düzey	31	3.56	0.34			
Aile İçi İlişkisellik	A. Alt Düzey	30	3.40	0.50	11.35	0.003	C>A
	B. Orta Düzey	325	3.64	0.39			
	C. Üst Düzey	31	3.78	0.41			
Kuşaklararası Otorite	A. Alt Düzey	30	3.09	0.68	1.71	0.426	Yok
	B. Orta Düzey	325	3.12	0.53			
	C. Üst Düzey	31	3.22	0.46			
Bilişsel Uyum	A. Alt Düzey	30	3.09	0.79	2.29	0.318	Yok
	B. Orta Düzey	325	3.30	0.59			
	C. Üst Düzey	31	3.19	0.67			

Tablo 4.22’de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması ve aile içi ilişkisellik puan ortalamasının öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucu bulunmuştur. Kuşaklararası alt boyutu ve bilişsel uyum puan ortalamasının öğrencilerin sosyoekonomik durumlarına

göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur ($p>0,05$). Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Games Howell testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, sosyoekonomik durumu üst düzey olan öğrencilerin aile iklimi toplam puan ortalaması ve aile içi ilişkisellik puan ortalamasının alt düzey grubundaki öğrencilerinden anlamlı olarak yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının anne ebeveyn tutumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis sonuçları Tablo 4.23'te verilmiştir.

Tablo 4.23. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Anne Ebeveyn Tutumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	X ²	p	Anlamlı Farklılık
Aile İklimi Toplam Puan	A. Demokratik	160	3.51	0.33	9.63	0.047	yok
	B. İlgisiz	14	3.44	0.33			
	C. Aşırı Koruyucu	148	3.46	0.33			
	D. Baskıcı/Otoriter	37	3.43	0.38			
	E. Tutarsız	27	3.29	0.38			
Aile İlişkisellik	A. Demokratik	160	3.68	0.37	10.30	0.036	yok
	B. İlgisiz	14	3.55	0.44			
	C. Aşırı Koruyucu	148	3.65	0.42			
	D. Baskıcı/Otoriter	37	3.55	0.42			
	E. Tutarsız	27	3.45	0.42			
Kuşaklararası Otorite	A. Demokratik	160	3.14	0.54	0.87	0.929	
	B. İlgisiz	14	3.17	0.31			
	C. Aşırı Koruyucu	148	3.12	0.50			
	D. Baskıcı/Otoriter	37	3.14	0.65			
	E. Tutarsız	27	3.04	0.63			
Bilişsel Uyum	A. Demokratik	160	3.35	0.61	9.48	0.050	
	B. İlgisiz	14	3.36	0.46			
	C. Aşırı Koruyucu	148	3.22	0.59			
	D. Baskıcı/Otoriter	37	3.36	0.61			

E. Tutarsız	27	3.01	0.78
-------------	----	------	------

Tablo 4.23'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması ve aile içi ilişkisellik puan ortalamasının öğrencilerin anne ebeveyn tutumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucu bulunmuştur. Kuşaklararası alt boyutu ve bilişsel uyum puan ortalamasının öğrencilerin anne ebeveyn tutumlarına göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur ($p>0,05$). Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Games Howell testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, gruplar arasındaki puan farklılığının anlamlı olmadığı sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının baba ebeveyn tutumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis sonuçları Tablo 4.24'te verilmiştir.

Tablo 4.24. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri ile Baba Ebeveyn Tutumu Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	X ²	p	Anlamlı Farklılık
Aile İklimi Toplam Puan	F. Demokratik	180	3.48	0.33	9.35	0.053	
	G. İlgisiz	21	3.36	0.44			
	H. Aşırı Koruyucu	110	3.47	0.34			
	İ. Baskıcı/Otoriter	39	3.57	0.37			
	J. Tutarsız	36	3.35	0.32			
Aile İlişkisellik	F. Demokratik	180	3.66	0.39	6.74	0.150	
	G. İlgisiz	21	3.51	0.50			
	H. Aşırı Koruyucu	110	3.64	0.42			
	İ. Baskıcı/Otoriter	39	3.69	0.40			
	J. Tutarsız	36	3.53	0.36			
Kuşaklararası Otorite	F. Demokratik	180	3.10	0.54	16.19	0.003	$F>İ$ $G>İ$
	G. İlgisiz	21	2.90	0.42			
	H. Aşırı Koruyucu	110	3.14	0.51			
	İ. Baskıcı/Otoriter	39	3.38	0.50			

	J. Tutarsız	36	3.04	0.60		
	F. Demokratik	180	3.28	0.56		
	G. İlgisiz	21	3.39	0.64		
Bilişsel Uyum	H. Aşırı Koruyucu	110	3.28	0.57	6.77	0.149
	İ. Baskıcı/Otoriter	39	3.35	0.80		
	J. Tutarsız	36	3.08	0.73		

Tablo 4.23'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması, aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum alt boyutları puan ortalamasının öğrencilerin baba ebeveyn tutumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur. Kuşaklararası alt boyutu puan ortalamasının öğrencilerin baba ebeveyn tutumlarına göre farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($p < 0,05$). Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Games Howell testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, baskıcı/otoriter babaya sahip öğrencilerin kuşaklararası puan ortalamasının demokratik ve ilgisiz babaya sahip öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı olarak yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.25'te verilmiştir.

Tablo 4.25. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri İle Anne Eğitim Düzeyleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	F	P	Anlamlı Farklılık
Aile İklimi Toplam Puan	A. İlkokul	165	3.47	0.35	1.91	0.128	
	B. Ortaokul	57	3.38	0.37			
	C. Lise	103	3.52	0.31			
	D. Üniversite-üstü	61	3.46	0.33			
Aile İçi İlişkisellik	A. İlkokul	165	3.63	0.38	4.07	0.007	
	B. Ortaokul	57	3.49	0.48			
	C. Lise	103	3.71	0.38			
	D. Üniversite-üstü	61	3.67	0.41			

Kuşaklararası Otorite	A. İlkokul	165	3.15	0.57	0.21	0.889
	B. Ortaokul	57	3.12	0.55		
	C. Lise	103	3.12	0.52		
	D. Üniversite	61	3.08	0.44		
Bilişsel Uyum	A. İlkokul	165	3.29	0.65	0.65	0.585
	B. Ortaokul	57	3.31	0.55		
	C. Lise	103	3.29	0.55		
	D. Üniversite	61	3.18	0.67		

Tablo 4.23'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması, kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum alt boyutları puan ortalamasının öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur. Aile içi ilişkisellik alt boyutu puan ortalamasının öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre farklılaştığı sonucu bulunmuştur ($p < 0,05$). Gruplardaki farklılığın tespit edilebilmesi amacıyla post-hoc Tukey testi yapılmıştır. Yapılan test sonucuna göre, gruplar arasındaki puan farkının anlamlı olmadığı sonucu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği puanı ortalamalarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.26'da verilmiştir.

Tablo 4.26. Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimleri İle Baba Eğitim Düzeyleri Arasındaki Farklılaşmaya İlişkin Bulgular

	Değişken	Sayı	Ort.	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Aile İklimi Toplam Puan	E. İlkokul	165	3.47	0.35	0.44	0.721	
	F. Ortaokul	57	3.38	0.37			
	G. Lise	103	3.52	0.31			
	H. Üniversite-üstü	61	3.46	0.33			
Aile İçi İlişkisellik	E. İlkokul	165	3.63	0.38	0.45	0.718	
	F. Ortaokul	57	3.49	0.48			
	G. Lise	103	3.71	0.38			
	H. Üniversite-üstü	61	3.67	0.41			

Kuşaklararası Otorite	E. İlkokul	165	3.15	0.57	1.44	0.232
	F. Ortaokul	57	3.12	0.55		
	G. Lise	103	3.12	0.52		
	H. Üniversite	61	3.08	0.44		
Bilişsel Uyum	E. İlkokul	165	3.29	0.65	0.87	0.455
	F. Ortaokul	57	3.31	0.55		
	G. Lise	103	3.29	0.55		
	H. Üniversite	61	3.18	0.67		

Tablo 4.24'te görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puan ortalaması ve alt boyutları puan ortalamasının öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla üniversite öğrencilerine uygulanan Aile İklimi Ölçeği ve İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeğinden ulaşılan verilerin ilgili alanyazın ile karşılaştırılarak tartışılmasına ve elde edilen verilerin ilgili alanyazından farklılıklarına veya benzerliklerine yer verilmiştir. Elde edilen bulguların ilgili alanyazın ışığında tartışılması yapılmıştır. Bulgular bölümündeki sıraya göre tartışma bölümü oluşturulmuştur.

5.1.Aile İklimleri İle Manevi İyi Oluş Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ve manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan korelasyon analizinde üniversite öğrencilerinin aile iklimi toplam puanı ile manevi iyi oluş toplam puanı arasında pozitif yönlü ve anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Aile iklimi alt boyutlarından olan aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum ile manevi iyi oluş toplam puanı arasında pozitif yönlü ve anlamlı, bir diğer aile iklimi alt boyutu olan kuşaklararası otorite ile manevi iyi oluş toplam puanı arasında ise negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin ailelerinde gördükleri değer aktarımı olan kuşaklararası otoritenin artması manevi iyi oluşlarını olumsuz yönde etkilerken, aile bireylerinin değerlerinin ve tutumlarının örtüşmesi olan bilişsel uyumun artması manevi iyi oluşlarını olumlu yönde etkilemekte, ailenin iletişim örüntüleri olan aile içi ilişkiselliklerinin artması manevi iyi oluşlarını pozitif yönde etkilemektedir. Bu durumun üniversite öğrencilerinin ebeveyn tutumlarının toplamda aşırı koruyucu, baskıcı ve otoriter olmalarının daha baskın olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ebeveynlerin daha otoriter, kuralcı ve aşırı koruyucu pratiklere sahip olması çocukların yoğun stres yaşamalarına, özsaygı düzeylerinin düşük olmasına ve aile içi iletişimlerinin bozulmasına neden olduğu görülmektedir (Güven, 1996; Steinberg, Dornbusch ve Brown, 1992; Tunç ve Tezer, 2016). Otoriter ebeveyn tutumlarının bulunduğu aile ortamında yetişen çocukların ebeveynlerinden veya önceki kuşaklarından değer aktarımı yaşamaları manevi anlamda kendilerini kötü ve

yetersiz hissetmelerini sağlayabilir. Ancak otoriter ebeveyn ortamında yetişen çocukların ailelerinin tutumları ve bakış açıları ile çocukların tutumları ve bakış açıları örtüştüğünde çocuklar kendilerini özerk hissetmedikleri için kendilerini kötü ve yetersizlik duygusuna kapılabilirler. Aynı şekilde, aile içerisindeki iletişim örüntüsünün de sağlıklı görünmesi esasen çocukların kendilerini rahat ve özerk hissetmedikleri için çatışma yaşadıklarını, aynı zamanda kendilerini manevi anlamda iyi hissetmediklerini düşündürmektedir. İlgili alanyazında manevi iyi oluş ve aile iklimi arasında yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmaktadır. Ancak aile iklimi ile iyi oluş kavramı arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Buna göre Mendi (2015) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile koşullu ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada üniversite öğrencilerinin koşullu ebeveyn tutumuna sahip olmalarının öznel iyi oluş düzeylerini düşürdüğü görülmektedir. Turgut (2019) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin aile iklimi ve iyi oluşları üzerinde benlik kurgularının etkisi çalışmasında, üniversite öğrencilerinin yaşadıkları olumlu duygular ve olumlu ilişkiler, aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum düzeylerini olumlu yönde etkilerken kuşaklararası otorite düzeylerini olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Yuyucu (2022) tarafından yapılan evli bireylerin evlilik uyumları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerinde kök ilişkilerinin etkisinin incelendiği çalışmada, kök ilişkilerine bağlı olan evli bireylerin psikolojik iyi oluşlarının da yüksek olduğu ve olumlu bir etki gücüne sahip olduğu görülmektedir. Bir diğer ifadeyle evli bireylerin nesiller arası aktarımlara yönelik bağlılıkları psikolojik iyi oluş düzeylerini pozitif yönde değiştirmektedir. Yapılan çalışmalar dikkate alındığında aile iklimini etkileyen kuşaklararası otorite, bilişsel uyum ve aile içi ilişkisellik bireylerin iyi oluş düzeylerine de etkilemektedir. Özellikle aile ortamını ve iklimini oluşturan ebeveyn tutumlarının iyi oluş düzeylerini oldukça etkilediği görülmektedir.

5.2. Üniversite Öğrencilerinin Manevi İyi Oluş Düzeyleri İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde ilk olarak cinsiyet değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Bir başka

ifadeyle, kız ve erkek üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alanyazında da benzer araştırma bulgularına rastlanmaktadır. Gomez ve Fisher (2005) tarafından yapılan manevi iyi oluş sorularının belirlenmesi çalışmasında manevi iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Simpson, Cloud, Newman ve Fuqua (2008)'anın maneviyatta ve dinde, cinsiyet ve cinsiyet farklılıklarının belirlenmesi çalışmasında da manevi iyi oluşun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Yeter (2019) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeyleri, manevi yönelimleri ve aile aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde öğrencilerin manevi yönelimlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar dikkate alındığında cinsiyetin manevi iyi oluş düzeyini etkilemediği anlaşılmaktadır. Araştırma bulgusunda, ilgili alanyazınla paralellik göstermesinden dolayı cinsiyet değişkeninin manevi iyi oluş için ayırt edici bir faktör olmadığı düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak yaş değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin yaşlarına göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Yaşları 20-22 arasında olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin yaşları 26 ve üzeri olan üniversite öğrencilerine göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bir diğer ifadeyle üniversite öğrencilerinin yaşları ilerledikçe manevi iyi oluş düzeyleri artmaktadır. İlgili alanyazında yapılan araştırmaların bulgularının bu araştırmanın bulgularıyla paralellik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Hendricks-Ferguson (2006)'un kanser hastası olan ergenlerin umut ve manevi iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da 18-20 yaşları arasındaki ergenlerin manevi iyi oluş düzeylerinin 15-17 yaşları arasındaki ergenlere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Keçeci (2018)'nin evli kadınların manevi iyi oluş düzeyleri üzerinde toplumsal cinsiyet algısının etkisinin belirlenmesi çalışmasında da yaşları 50-70 arasında olan kadınların manevi iyi oluş düzeylerinin yaşları 40-49 arasında olan kadınlara göre daha düşük olduğu fark edilmektedir. Gencer, Obuz ve Babahanoğlu (2021)'nin üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri üzerinde toplumsal cinsiyet algısının etkisinin belirlenmesi çalışmasında da yaşları 25 ve üzeri olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin yaşları 17-20 arasında olan

üniversite öğrencilerine göre daha düşük olduğu tespit edilmektedir. Yapılan araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, bireylerin yaşının artması manevi iyi oluşu olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın bulgusu ise tersini göstermektedir. Bu bulgunun nedeni yaşları ilerleyen üniversite öğrencilerinin gelecek kaygılarının artmasıyla açıklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak kardeş sayısı değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin kardeş sayıları ile manevi iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle kardeşi olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri benzerdir. Altunbezer (2020) tarafından yapılan savaş görmüş Suriyeli ergenlerin manevi iyi oluş düzeyleri ile gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında da manevi iyi oluş düzeyleri üzerinde ergenlerin kardeş sıralarının anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. İlgili alanyazında kardeş sayısı ve manevi iyi oluş değişkenine ilişkin yapılan başka bir çalışmaya rastlanmaması, araştırma bulgusunun ilgili alanyazın ile sağlıklı şekilde karşılaştırılmasını engellemektedir. Buna rağmen kardeş sayısı ile dini yönelim arasındaki ilişkiye yönelik yapılan çalışmalarda kardeş sayısının artmasının dini yönelimi olumlu etkilediği görülmektedir (Yeter, 2019). Elde edilen araştırma bulgularında da kardeş sayısının artmasının dini yönelim üzerinde etkili olan manevi iyi oluşu arttırdığı ancak bu farklılığın anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumun araştırmaya katılan üniversite öğrencilerin kardeş sayısının dengeli dağılmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak medeni durum değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin medeni durumlarına göre manevi iyi oluş düzeylerinin farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle evli ve bekar olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri benzerdir. Gürsu ve Ay (2018) tarafından yapılan 60 yaş üstü bireylerin manevi iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da medeni durumlarına göre manevi iyi oluş düzeylerinin farklılaşmadığı görülmektedir. Kutlu, Ermin ve Aygin (2020)'in yoğun bakım hemşirelerinin manevi iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da hemşirelerin manevi iyi oluş düzeylerinin medeni

durumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir. Köktürk Dalcalı, Durgun ve Can (2021) tarafından yapılan onkoloji hastalarının manevi iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da onkoloji hastalarının medeni durumlarına göre manevi iyi oluş düzeylerinin farklılaşmadığı görülmektedir. İlgili alanyazındaki çalışmalara genel olarak bakıldığında yaşlılık ve hastalık durumlarına göre bireylerin evli veya bekar olmaları manevi iyi oluş düzeyleri üzerinde etkili olmadığı anlaşılmaktadır. Üniversite öğrencilerinde de benzer bir durumun görülmesi medeni durumun manevi iyi oluş üzerindeki etkisinin farklı yaşlara genellenebildiğini düşündürmektedir. Aynı şekilde araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun bekar olmaları da farklılığın oluşmamasına neden olduğu düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ile baba hayatta olma durumları arasındaki ilişki incelendiğinde üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin baba hayatta olma durumlarına göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle babası hayatta olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri benzerdir. Ancak ilgili alanyazında annesi, babası veya her ikisi de vefat etmiş bireylerin manevi iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğuna ilişkin çalışmaların olduğu görülmektedir (Akbulut, 2020; Altunbezer, 2020). Öyle ki yakınlarını kaybettikten sonra bireylerin kendini toplama gücü olarak dine yönelmeleri, manevi iyi oluş düzeyleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu durum da bireylerin gelecek yaşam beklentilerinin dinden ve maneviyattan etkilenecek manevi iyi oluşlarını olumlu etkilemektedir (Gürsu ve Ay, 2018). Araştırma bulgusunun ilgili alanyazında benzerlik göstermemesi ise araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin tamamına yakınının babasının hayatta olmasından dolayı sağlıklı bir karşılaştırma yapılamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri ile anne hayatta olma durumları arasındaki ilişki incelendiğinde üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin anne hayatta olma durumlarına göre farklılaşmadığı ancak manevi iyi oluşun özyeterlilik alt boyutunun anne hayatta olma durumlarına göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle üniversite annesi hayatta olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri yalnızca özyeterlilik boyutunda farklılaşmaktadır. Annesi hayatta bulunan üniversite öğrencilerinin özyeterliliklerinin annesi hayatta olmayan üniversite öğrencilerine göre daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulguyu destekleyecek şekilde ilgili alanyazında başka bir

çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak her iki ebeveyni de birlikte olan ergenlerin özyeterlik düzeylerine ilişkin yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. Öyle ki Biçer (2009)'in ergenlerin özyeterlik düzeylerinin aile yapılarına göre incelenmesi tam aileye sahip olan ergenlerin parçalanmış aileye sahip olan ergenlere göre özyeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Telef (2011)'in farklı özyeterlik düzeylerine sahip ergenlerin psikolojik belirtilerinin incelenmesi çalışmasında da ailesi tam ve birlikte olan ergenlerin özyeterlik düzeylerinin ailesi ayrı veya bir ebeveyni vefat etmiş olan ergenlerin özyeterlik düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde annesi ve babası hayatta ve birlikte olan ergenlerin özyeterliklerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma bulgusunda da annesi hayatta bulunan üniversite öğrencilerinin özyeterliklerinin düşük olduğu belirlendiğinden ilgili alanyazında görülen araştırma bulgularıyla uyuşmamaktadır. Bunun nedeni alanyazındaki çalışmaların manevi iyi oluş ile annenin hayatta olma durumu ilişkisini doğrudan inceleyen çalışmalar olmaması olabilir. Ayrıca, bu çalışmalarda üniversite öğrencileri değil ergenler incelenmiştir. Annesi hayatta olmayan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş öz yeterlilik boyutu düzeyinin yüksek olmasının nedeni bu öğrencilerin annelerin yokluğu nedeniyle hayata erken başlamaları, erken yaşta daha fazla sorumluluk almaları ve kendi işlerini kendilerinin yapmaları olabilir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak sosyoekonomik düzey değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin sosyoekonomik düzeylerine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle sosyoekonomik düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin orta düzeyde olan üniversite öğrencilerine göre daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Scheck-Varner (2009) tarafından yapılan sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerinin manevi iyi oluş ve dinsel başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında da düşük sosyoekonomik düzeye sahip olan bireylerin manevi iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Mert ve Topal (2018)'in üniversite öğrencilerinin manevi yönelim düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da sosyoekonomik düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin manevi yönelimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın bulguları bu araştırmanın bulgularıyla uyuşmamaktadır. Bu

araştırmada sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan niversite ğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin en düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin hayat mücadelesinde daha fazla yıpranmalarıyla ve ayrıca ekonomik imkansızlıklar nedeniyle yeterince sosyalleşememeleriyle açıklanabilir.

Üniversite ğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak anne ebeveyn tutumu değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde niversite ğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin anne ebeveyn tutumlarına göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Başka bir değişle baskıcı/otoriter anne ebeveyn tutumuna sahip olan niversite ğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin tutarsız anne ebeveyn tutumuna sahip olan niversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu durumun maneviyatın içsel yönelim olmasından dolayı anneleri tarafından baskı gören ve zorlanan niversite ğrencilerinin bir yöne kanalize olmalarından ve manevi iyi oluşmalarını dzenleyebilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer taraftan, tutarsız anne-babaların çocukları ise her hangi bir yöne kanalize olamadıkları için manevi bir boşluk yaşıyor olabilirler. Yüksel (2012) tarafından yapılan geçen yetişkinlerin yaşam anlamlarının belirlenmesi çalışmasında da anneleri otoriter ebeveyn tutumuna sahip olan geçen yetişkinlerin yaşam anlamlarının ve dini yönelimlerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Uysal (2016)'ın 14-26 yaşları arasındaki bireylerin ebeveyn tutumları ile dindarlık ve manevi yönelim düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da algılanan ebeveyn tutumunun otoriter olmasının manevi yönelimin ve dindarlık düzeylerinin olumsuz etkilenmesine neden olduğu görülmektedir. Ancak bu çalışmalar otoriter tutumla tutarsız tutumları karşılaştırmadığından bu çalışmayla karşılaştırılmaları olası değildir. Tutarsız anne-baba tutumu ile manevi iyi oluş arasındaki ilişkiler gelecekteki araştırmalarda daha sıklıkla araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Üniversite ğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde, bir diğer özellik olan baba ebeveyn tutumu değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde niversite ğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin baba ebeveyn tutumlarına göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, babası otoriter, tutarsız, demokratik, ilgisiz ve aşırı koruyucu tutuma sahip olan niversite ğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri

benzerdir. Bu durumun manevi iyi oluşun üniversite öğrencilerinin babalarından bağımsız şekilde yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde şekillenebileceğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nurkan (2020) tarafından yapılan yetişkinlerin bağlanma stilleri, manevi iyi oluş ve sosyal davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında da manevi iyi oluş düzeylerinin yetişkinlerin baba ebeveyn tutumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir. İlgili alanyazında baba ebeveyn tutumları ile manevi iyi oluş arasındaki ilişkiye yönelik yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu hususta bu çalışmada elde edilen bulgunun da ilgili alanyazını destekleyecek ve genişletecek nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak anne eğitim düzeyi değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle annesi ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademesinden mezun olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeyleri benzerdir. Yeter (2019) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeyleri, manevi yönelimleri ve aile aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde öğrencilerin manevi yönelimlerinin anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Boz ve Akarçay-Ulutaş (2019)'ın sosyal hizmet öğrencilerinin manevi yönelimlerinin belirlenmesi çalışmasında da sosyal hizmet öğrencilerinin manevi yönelimlerinin anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığına rastlanmıştır. İlgili alanyazındaki çalışmalara genel olarak bakıldığında üniversite öğrencilerinin manevi yönelimleri üzerinde anne eğitim düzeylerinin anlamlı bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Manevi yönelim ve manevi iyi oluş kavramları birbirlerine çok yakın kavramlar olduklarından ilgili alanyazında yapılan çalışmaların manevi yönelim ile anne eğitim düzeyi ile arasındaki ilişkiye yönelik olmasının manevi iyi oluş kavramı için de geçerli olabileceğini ve elde edilen bulgunun ilgili alanyazın için referans olabileceğini düşündürmektedir. Bu hususta araştırma bulgusunun ilgili alanyazının kapsamını genişletebileceği tahmin edilmektedir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak baba eğitim düzeyi değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde

üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluşun öz yeterlik alt boyut düzeylerinin baba eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı ancak manevi iyi oluş toplamının ve yaşam şeması alt boyutunun baba eğitim düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Babası üniversite mezunu olan üniversite öğrencilerinin yaşam şemalarının, babası ilkokul mezunu olan üniversite öğrencilerine göre daha düşük olduğu görülmektedir. Yeter (2019) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeyleri, manevi yönelimleri ve aile aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde öğrencilerin manevi yönelimlerinin baba eğitim düzeylerine göre farklılaştığı ve babası üniversite mezunu olan üniversite öğrencilerinin babası okur-yazar olan üniversite öğrencilerine göre manevi yönelimlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. İlgili alanyazında baba eğitim düzeyinin manevi yönelimi olumsuz etkilediğini belirten çalışmalar da yer almaktadır. Güneş (2015) tarafından yapılan manevi değerler eğilim ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışmasında baba eğitim düzeyinin artmasının bireylerin manevi yönelimlerinin azalmasına neden olduğu görülmektedir. Benzer şekilde İnan Kılıç (2020)'ın lise öğrencilerinin manevi değer eğilimlerinin belirlenmesi çalışmasında da lise öğrencilerinin manevi yönelimlerinin baba eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun örgün eğitime daha az katılan bireylerin geleneksel yaşam tarzını daha fazla benimsemelerinden dolayı manevi değerleri daha korumaya ve sürdürmeye çalışmalarından ve çocuklarını yetiştirirken de manevi değerleri daha fazla dikkate almalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Elde edilen araştırma bulgusu ilgili alanyazınla kısmen paralellik göstermektedir. Babası üniversite mezunu olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş düzeylerinin daha düşük olması bu türdeki babaların çocukluktan itibaren çocuklarıyla daha az vakit geçirmeleriyle, çocuklarına duygusal değil daha rasyonel yaklaşımlarıyla açıklanabilir. Gelecekteki araştırmalar bu konuyu daha sıklıkla incelemelidirler.

5.3.Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimi İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde ilk olarak cinsiyet değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin cinsiyetlere göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre aile iklimi düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Turgut (2019) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin aile iklimi ve iyi oluşları üzerinde benlik kurgularının

etkisi çalışmasında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre aile iklimi düzeylerinin daha düşük olduğu farkedilmektedir. Kaplan (2019)'ın üniversite öğrencisinin aile iklimi ile kuşaklararası ilişkiler düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre aile iklimi düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde üniversite öğrencileri örneğinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre aile iklimi düzeylerinin daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma bulgusunda da özellikle aile içi ilişkisellik boyutunda kız öğrencilerin aile içi ilişkileri daha fazla önemseydiği ortaya çıkmıştır. Araştırma bulgusunun ilgili alanyazınla benzer çıkmasında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin geleneksel aile yapısı içerisinde yaşadıkları veya geleneksel aile yapısı içerisinde yetiştikleri düşünülmektedir. Çünkü geleneksel aile yapısı içerisinde kadınların ev içi rolleri ve sorumluluklarından dolayı aile bireylerine ilgi ve sevgi göstermeleri beklenmektedir (Karakoyun, 2011).

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak yaş değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin yaşlarına göre farklılaşmadığı ancak aile ikliminin bilişsel uyum alt boyutunun yaşlarına göre farklılaştığı ortaya çıkmıştır. 26 yaş ve üzerindeki üniversite öğrencilerinin bilişsel uyum düzeylerinin 20-22 yaşları arasındaki üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kaplan (2019) üniversite öğrencisinin aile iklimi ile kuşaklararası ilişkiler düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da 28-35 yaşları arasındaki öğrencilerin bilişsel uyum düzeylerinin 18-21 yaşları arasındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Akpınar (2021) tarafından yapılan genç yetişkinlerin aile iklimi düzeyleri ile duyguları arasındaki sahte benlik algısının aracı rolünün belirlenmesi çalışmasında da yaşları 27-31 arasında olan bireylerin bilişsel uyum düzeylerinin yaşları 21 ve daha küçük olan bireylere göre daha yüksek olduğu fark edilmektedir. Yapılan bu çalışmalar değerlendirildiğinde üniversite öğrencilerinin yaşları ilerledikçe bilişsel uyum düzeylerinin arttığını ortaya çıkarmaktadır. Bu durumun bireylerin yaşları ve tecrübeleri arttıkça bilişsel olgunluk düzeylerinin de artmasından ve yaş olarak ilerledikçe tutumlarının, değer yargılarının ve inanç yapılarının aile üyeleri ile benzerlik göstermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Gönül, Baş ve Acar, 2018).

Bu noktadaki araştırma bulgusunun da ilgili alanyazına genişlik kazandırdığı düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak yaş değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin kardeş sayısına göre farklılaşmadığı ancak aile ikliminin kuşaklararası otorite alt boyutunun kardeş sayısına göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Araştırmada kuşaklararası otorite düzeyi kardeş sayısı beş ve üzeri olan üniversite öğrencilerinin daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Kaplan'ın (2019) üniversite öğrencisinin aile iklimi ile kuşaklararası ilişkiler düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da üç ve üzerinde kardeşe sahip olan üniversite öğrencilerinin kuşaklararası otorite düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun çocuk sayısının fazla olduğu geniş ailelerde otorite figürünün ailenin yaşça büyük olan anne veya baba olmasından dolayı alınan kararlarda ve belirlenen kurallarda otorite figürünün etkili olmasından ve kuşaklararası değer aktarımının da bu şekilde sağlanmasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Geniş ailelerde çocukların ve kardeşlerin birbirlerini etkilemesi, birbirlerini izleyerek temel değerleri, inançları, tutum ve davranışları öğrenerek uygulaması daha kolay olduğundan bu çalışmanın bulgularını doğrulamaktadır (Gönül, Baş ve Acar, 2018). Bu noktada araştırma bulgusunun da alanyazına genişlik kazandırdığı düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak medeni durum değişkenine bakılmıştır. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin medeni durumlarına göre farklılaşmadığı ancak aile ikliminin bilişsel uyum alt boyutunun medeni duruma göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle evli olan üniversite öğrencilerinin bilişsel uyumlarının bekar olanlara göre daha yüksek olduğu bulgulardan ortaya çıkmıştır. Kabasakal ve Aktaş (2021) tarafından yapılan pandemi sürecinde bireylerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ve aile iklimlerinin belirlenmesi çalışmasında da bilişsel uyumun evli bireylerde bekarlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun zorlayıcı yaşam koşullarında aile içerisinde görülen desteğin ve bireylerin yardım alabilecekleri birilerinin olduğuna yönelik inançlarının bilişsel uyumlarını olumlu etkilemesinden kaynaklandığı yönündedir. Nitekim aile sosyal destek kaynağı da bireylerin

değerlerinin, tutumlarının ve yaşama bakış açılarının örtüşmesi ile oluşmaktadır (Yasin ve Dzulkipli, 2010). Bu bakımdan ulaşılan sonuçların üniversite öğrencisi örnekleme için de uygun olduğu ve bulguların ilgili alanyazının ciddi anlamda katkı sağladığı düşünülmektedir.

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak baba hayatta olma durumu değişkeni de incelenmiştir. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin baba hayatta olma durumlarına göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle babası hayatta olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin aile iklimleri benzerdir. Bu durum babaların geleneksel aile yaşantısı içerisinde çalıştıkları ve ailenin geçimini sağladıkları düşünüldüğünde aile içerisindeki çocuk bakımı, ev işi vb. tüm sorumlulukların annelerin üzerine kalmasından dolayı babaların aile içi ilişkilerde sadece katılımcı olarak bulunmaları aile iklimi üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadıkları görülmektedir. Bir diğer ifadeyle annelerin aile işlevlerini daha sağlıklı yerine getirmelerinden dolayı babaların çok fazla etkisi bulunmamaktadır (Demir, 2018). Buna rağmen ilgili alanyazında araştırma bulgusunu destekleyecek herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda ki çalışmada elde edilen bulguların ilgili alanyazına ışık tutacağı ön görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak anne hayatta olma durumu değişkeni de araştırılmıştır. Yapılan analizde üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin anne hayatta olma durumlarına göre farklılaştığı ve annesi hayatta olan üniversite öğrencilerinin aile iklimi düzeylerinin annesi hayatta olmayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum babaların geleneksel aile yaşantısı içerisinde çalıştıkları ve ailenin geçimini sağladıkları düşünüldüğünde aile içerisindeki çocuk bakımı, ev işi vb. tüm sorumlulukların annelerin üzerine kalmasından ve annelerin aile işlevlerini daha sağlıklı yerine getirmelerinden dolayı aile iklimine etkisinin fazla olduğunu yönündedir (Demir, 2018). İlgili alanyazında da benzer araştırma bulgularına rastlanmaktadır. Karakoyun (2011) tarafından yapılan sekizinci sınıf öğrencilerinin aile işlevleri ve atılganlık düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında annelerin aile işlevlerinde daha fazla rolü ve sorumluluğu olduğu, aile içi ilişkileri geliştirdikleri görülmektedir. Benzer şekilde İkiz

ve Yörük (2013) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin aile işlevleri ve özyeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında da annelerin aile içi iletişimleri, genel aile fonksiyonlarını ve aile işlevlerini babalara göre daha sağlıklı düzenledikleri görülmektedir. Yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde annenin aile işlevini yerine getirmedeki rolü ve görevinin oldukça büyük ve önemli olduğu noktasında birleşmektedir. Bu durum araştırma bulgusu dikkate alındığında annenin hayatta olmasının aile iklimi üzerindeki olumlu etkisini açıklamaktadır.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak sosyoekonomik düzey değişken boyutuna bakıldığında ise üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Kaplan (2019)'ın üniversite öğrencisinin aile iklimi ile kuşaklararası ilişkiler düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da üniversite öğrencilerinin aylık gelir düzeyleri ile aile iklimleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tanısına varılmıştır. Bu durum ailenin algılanan gelir düzeyinin aile içi ilişkilerde, nesillerarası aktarımlarda ve aile üyelerinin tutum ve değerlerinin benzer olmasında etkili olmadığını destekler niteliktedir. İlgili alanyazında araştırma bulgusunu destekleyecek çalışmaların sınırlı olmasından dolayı elde edilen bu bulgu alanyazına anlamlı katkı sağlayacaktır.

Örnekteki üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak anne ebeveyn tutumu değişkenidir. Buna göre yapılan analizde üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin anne ebeveyn tutumlarına göre farklılaştığı ve annesi demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin aile iklimi düzeylerinin annesi ilgisiz ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Turgut (2019) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin aile iklimi ve iyi oluşları üzerinde benlik kurgularının etkisi çalışmasında demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin aile iklimi, aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum düzeylerinin ilgisiz ve baskıcı ebeveyn tutumlarına göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Daldaban (2021)'ın üniversite öğrencilerinin eş seçimi tutumları ile aile iklimi düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında da modern ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin aile iklimi ve aile içi ilişkisellik düzeylerinin geleneksel ve tutucu ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilere göre daha yüksek olduğu

görülmektedir. Bu durum olumlu aile çevresinin ve aile içi ilişkilerinin üniversite öğrencilerinin aile iklimlerini de olumlu etkilediği şeklinde yorumlanabilmektedir.

Üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi için yapılan analizlerde bir diğer özellik olarak baba ebeveyn tutumu değişkeni incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin baba ebeveyn tutumlarına göre farklılaşmadığı ancak aile ikliminin kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum alt boyutlarının baba ebeveyn tutumlarına göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Başka deyişle araştırmanın bu bulgusu babası baskıcı/otoriter ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin kuşaklararası otorite düzeylerinin, babası demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin ise bilişsel uyum düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kalyencioğlu (2007) tarafından lise öğrencilerinin aile işlevlerinin belirlenmesi çalışmasında ebeveyn tutumu baskıcı/otoriter olan öğrencilerin aile içi işlevsellikleri ve bilişsel uyumları arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İkiz (2009)'in okul öncesine devam eden çocukların aile işlevlerinin belirlenmesi çalışmasında babalarda baskıcı/otoriter ebeveyn tutumunun bulunduğu ailelerdeki kuşaklararası değerlerin aktarılmasının ve aile iç ilişkilerin işlevsel olmasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel olarak belirtmek gerekirse yapılan çalışmalarda babanın aile içerisinde baskıcı/otoriter ebeveyn tutumları kuşaklararası otorite düzeylerini, demokratik ebeveyn tutumları ise bilişsel uyumlarını olumlu etkilemektedir. Bu durumun geleneksel aile yapısı içerisinde babaların aile içerisindeki görev ve sorumluluklarından kaynaklandığı düşünülmektedir (Karakoyun, 2011).

Yapılan analizlerde, üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri ile aile iklimleri arasındaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla bir diğer özellik olarak anne eğitim düzeyi değişkenine bakılmıştır. Üniversite öğrencilerinin aile iklimlerinin anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle farklı eğitim kademesinden mezun olan üniversite öğrencilerinin aile iklimi düzeyleri benzerdir. Daldaban (2021) ve Turgut (2019) tarafından yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Turgut (2019) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin aile iklimi ve iyi oluşları üzerinde benlik kurgularının etkisi çalışmasında üniversite öğrencilerinin aile iklimi düzeylerinin anne eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Daldaban (2021)'in üniversite öğrencilerinin eş

seçimi tutumları ile aile iklimi düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi çalışmasında da üniversite öğrencilerinin aile iklimi düzeylerinin anne eğitim düzeylerine göre farklı olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sonuçların nedeninin geleneksel değerlere sahip olan toplumlarda annenin aile içi ilişkilerdeki rolü ve sorumluluğunun genellikle ev işi, çocuk bakımı ve aile işlevselliğini sağlıklı şekilde devam ettirmesinde eğitim düzeyinin çok fazla etkisi olmadığı görülmektedir (Karakoyun, 2011). Bu noktada araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin annelerinin yaşadıkları ve yetiştikleri kültürlerin de bilinmesinin araştırmanın kapsamını genişletebileceğini, hatta daha sağlıklı yorumlanabilmesini sağlayacağı öngörülmektedir.



ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin aile iklimleri ile manevi iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla üniversite öğrencilerine uygulanan Aile İklimi Ölçeği ve İyi Oluşun Maneviyat İndeksi Ölçeğinden ulaşılan sonuçlara ve sonraki çalışmalar için çeşitli önerilere yer verilmiştir.

6.1.Sonuç

Üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş ve aile iklimleri arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlar arasındaki ilişki incelendiğinde manevi iyi oluşun alt boyutlarından olan özyeterlilik ile aile iklimi alt boyutlarından olan aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum ile pozitif yönlü anlamlı, kuşaklararası otorite ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmıştır. Aynı şekilde manevi iyi oluşun alt boyutlarından olan yaşam şeması ile aile iklimi alt boyutlarından olan aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum ile pozitif yönlü anlamlı, kuşaklararası otorite ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş ile demografik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde manevi iyi oluş ile cinsiyet, kardeş sayısı, medeni durum, baba hayatta olma durumu, baba ebeveyn tutumu ve anne eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak manevi iyi oluş ile yaş arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve yaşları 20-22 arasında olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş ve yaşam şeması alt boyutu düzeylerinin daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Manevi iyi oluş ile anne hayatta olma durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu ancak bu farklılığın özyeterlilik alt boyutunda görüldüğü ve annesi hayatta olan üniversite öğrencilerinin özyeterlilik düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. Manevi iyi oluş ile sosyoekonomik düzey arasında anlamlı bir farklılık olduğu, sosyoekonomik düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş, özyeterlilik ve yaşam şeması alt boyutu düzeylerinin daha düşük olduğu

anlaşmıştır. Manevi iyi oluş ile anne ebeveyn tutumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve annesi tutarsız ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş, özyeterlilik ve yaşam şeması alt boyutu düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Manevi iyi oluş ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ancak bu farklılığın yaşam şeması alt boyutunda görüldüğü ve babası üniversite mezunu olan üniversite öğrencilerinin yaşam şeması düzeylerinin daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin aile iklimi ile demografik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde aile iklimi ile baba hayatta olma durumu, sosyoekonomik düzey ve anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak aile iklimi ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve kız öğrencilerin aile iklimi ve aile içi ilişkisellik düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile iklimi ile yaş arasında anlamlı bir farklılık olduğu ancak bu farklılığın bilişsel uyum alt boyutunda görüldüğü, 26 yaş ve üzerindeki üniversite öğrencilerinin bilişsel uyumlarının daha yüksek olduğu ve aile iklimi ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Ancak bu farklılığın kuşaklararası otorite alt boyutunda görülmesine rağmen beş ve üzerinde kardeşi olan üniversite öğrencilerinin kuşaklararası otorite düzeylerinin daha yüksek olduğu aile iklimi ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılık olmamaktadır. Bu farklılığın bilişsel uyum alt boyutunda görüldüğü ve evli olan üniversite öğrencilerinin bilişsel uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Aile iklimi ile anne hayatta olma durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve annesi hayatta olan üniversite öğrencilerinin aile iklimi ve aile içi ilişkisellik alt boyutu düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Aile iklimi ile anne ebeveyn tutumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu, ancak bu farklılığın aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum alt boyutlarında rastlanmaktadır. Annesi demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Aile iklimi ile baba ebeveyn tutumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu, ancak bu farklılığın kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum alt boyutlarında görüldüğü ve babası demokratik ebeveyn tutumuna sahip olan üniversite öğrencilerinin bilişsel uyum düzeylerinin ve babası baskıcı/otoriter olan üniversite öğrencilerinin kuşaklararası otorite düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Aile iklimi ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ancak bu farklılığın kuşaklararası otorite alt

boyutunda görüldüğü ve babası ilkokul mezunu olan üniversite öğrencilerinin kuşaklararası otorite düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

6.2.Öneriler

Elde edilen araştırma bulguları ve ilgili alanyazında yapılan araştırmalar ışığında sonraki çalışmalar için şu önerilerde bulunmaktadır:

- Bu çalışmanın örneklemini yalnızca İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi öğrencileri ile sınırlıdır. Araştırmanın tüm üniversite öğrencilerine genellenebilmesi ve evreni temsil gücünün artırılması için sonraki çalışmalarda farklı üniversitelerin de araştırmaya dahil edilmesi gerektiği önerilmektedir.
- Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin manevi iyi oluş ve aile iklimi arasındaki ilişki incelenmiş ve aralarında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Sonraki çalışmalarda da bu etkinin gücünün belirlenmesi ve bu etkiyi destekleyecek benlik kurgusu, yaşam amacı, kültürel özellikler gibi değişkenlerin de aracı rollerinin belirlenmesi gerektiği önerilmektedir.
- Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin pek çok demografik değişkenine yer verilse de yaşamlarını en fazla sürdürdükleri yer ve doğum sırası gibi aile iklimi ve manevi iyi oluş üzerinde etkili olabileceği düşünülen değişkenlere yer verilmemiştir. Bu hususta sonraki çalışmalarda ilgili alanyazının daha geniş taranarak manevi iyi oluş ve aile iklimi üzerinde etkili olabileceği düşünülen değişkenlerin artırılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar H. (2014). Manevi İyi Oluş İle Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Değerlendirme. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2): 391- 412.
- Ackerman, N. W. (1965). *The Family Approach To Marital Disorders: The Psychctherapies Of Marital Disharmony*. USA: The Free Press.
- Akbulut, B. (2020). *Yoksul aile bireylerinin yoksulluğa ilişkin nedensel atfları ile spiritüel iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Akpınar, Ş. N. (2021). *Genç yetişkinlerde aile iklimi ile duygu durumları arasında sahte benlik algısının aracı rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aktaş, A. M. (2004). Aile Terapisinde Sosyal Hizmet Yaklaşımı. *Aile ve Toplum*, 2(4), 1-10.
- Altunbezer, Ş. (2020). *Savaş görmüş ergenlerin gelecek beklentisi ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkide manevi iyi oluşun rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Ayan, D. (2011). Aile ve Hukuk. A. Kasapoğlu, N. Karkıner (Der.), *Aile Sosyolojisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 212-236.
- Baracca, J., Yarto, L. L. & Olea, J. (2000). Psychometric Properties of a New Family Life Satisfaction Scale. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(2): 98-106.
- Biçer, E. (2009). *Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin atılganlık ve sosyal yetkinlik beklenti düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bilgin, A. (2014). Din, Dindar, Dindarlık: Özeleştirel Bir Değerlendirme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2): 75-84.

- Björnberg, A. & Nicholson, N. (2007). The Family Climate Scales: Development Of A New Measure For Use In Family Business Research. *Family Business Review*, 20, 229-246.
- Boz, A. N. & Akarçay Ulutaş, D. (2019). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Otantik Kimlik ve Manevi Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. M. Kırılıoğlu & H. H. Tekin (Eds.), *Güncel Sosyal Hizmet Çalışmaları*. Konya: Çizgi Kitabevi, 151-163.
- Calicchia, J. A. & Graham, L. B. (2006). Assessing The Relationship Between Spirituality, Life Stressors, And Social Resources: Buffers Of Stress In Graduate Students. *North American Journal of Psychology*, 8(2): 307-320.
- Caprara, G. V., Pastorelli, C., Regalia, C. & Scabini, E. (2005). Impact Of Adolescents' Filial Self-Efficacy on Quality of Family Functioning and Satisfaction. *Journal of Research on Adolescence*, 15(1): 71-97.
- Chandler, C. K., Holden, J. M. & Kolander, C. A. (1992). Counseling For Spiritual Wellness: Theory And Practice. *Journal of Counseling & Development*, 71(2): 168-175.
- Coyle, A. (2008). Qualitative Methods And “The (Partly) Ineffable” In Psychological Research On Religion And Spirituality. *Qualitative Research In Psychology*, 5: 56- 67.
- Çetinkaya, B., Altundağ, S. ve Azak A. (2007). Spiritüel Bakım ve Hemşirelik. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 8(1): 47-50.
- Daldaban, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin romantizm ve eş seçimi tutumları ile aile iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, M. T. (2018). *İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin eğitim başarısına aile içi iletişimin etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demircioğlu, H., Şahin, F. ve Günindi, Y.(2011). Anne Babaların Görüşlerine Göre Aile İşlevleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1): 92-106.

- Dođan, İ. (2009). *Dünden Bugüne Türk Ailesi*. Ankara: Atatürk Kùltür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Düzgüner, S. (2016). *Nereden Çıktı Bu Maneviyat: Manevi Bakımın Temellerine İlişkin Kùltürlerarası Bir Analiz*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Eliason, G. T., Hanley, C. & Leventis, M. (2001). The Role Of Spirituality In Counseling: Four Theoretical Orientations. *Pastoral Psychology*, 50(2): 77-91.
- Elliot, M., & Merrill F.E. (1961). *Social Disorganization*. New York: Harper Row.
- Ellor, W. J. & McGregor, J. A. (2011). Reflection On Words “Religion”, “Spiritual Well-Being” And “Spirituality”. *Journal of Religion, Spirituality and Aging*, 23, 275-278.
- Gencer, N., Tekgöz Obuz, A. & Babahanoğlu, R. (2021). Üniversite Öğrencilerinde Spiritüel İyi Oluş ve Toplumsal Cinsiyet Algısı. *Hitit İlahiyat Dergisi*, 20(2): 717-750.
- Gladding, S. T. (2017). *Aile Terapisi Tarihi, Kuram ve Uygulamaları*. İ. Keklik ve İ. Yıldırım (Çev.), Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Gomez, R. & Fisher, J. W. (2005). The Spiritual Well-Being Questionnaire: Testing for Model Applicability, Measurement and Structural Equivalencies, and Latent Mean Differences Across Gender. *Personality and Individual Differences*, 39(8): 1383-1393.
- Gönül, B., Baş, H. I. ve Acar, B. Ş. (2018). Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Açından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50): 165-200.
- Gülerce, A. (2007). *Dönüşümsel Aile Modeli Ve Türkiye'de Ailelerin Psikolojik Örintüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Güneş, A. (2015). Manevi-İnsani Değerler Eğilim Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41): 1354-1360.
- Gürsu, O. & Ay, Y. (2018). Din, Manevi İyi Oluş ve Yaşlılık. *Journal of International Social Research*, 11(61): 1176-1190.

- Hendricks-Ferguson, V. (2006). Relationships of Age and Gender to Hope and Spiritual Well-Being Among Adolescents with Cancer. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 23: 189-199.
- Hull, J. ve Kapaklıkaya, İ. (2003). Manevi Gelişim: Yorumlar Ve Uygulamalar. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(1): 109-124.
- İkiz, F. E. ve Yörük, C. (2013). Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Düzeyleri İle Aile İşlevlerinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1): 228-248.
- İnan Kılıç, A. (2020). Lise Öğrencilerinin Manevi- İnsani Değerler Eğilimi. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 24(2): 807-831.
- Kabasakal, Z. & Aktaş, A. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Bireylerin Sosyal Destek ve Aile İklimi Algılarının İncelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1): 145-157.
- Kanburoğlu, B. (2019). *Evli kadınlarda evlilik yaşı ve evlenme biçiminin evlilik doyumu ve depresyon düzeyine olan etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaplan, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi, kuşaklararası ilişkiler ve aile uyumunun değerlendirilmesi* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adana.
- Kararımk, Ö. (2007). *Deprem yaşamış bireylerde psikolojik sağlamlığa etki eden kişisel faktörlerin incelenmesi: bir model test etme çalışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Karakoyun, K. (2011). *İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin atılganlık düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kardaş, S. (2017). *Sanal kimlik ve spiritüel iyi oluşun üniversite öğrencilerinin narsistik eğilimlerini yordayıcılığı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Keçeci, B. (2018). *Evli kadınların psikolojik istismar profillerinin toplumsal cinsiyet algıları ve spiritüel iyi oluşları açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Keskinoglu, M.Ş., Ekşi, F. ve Ekşi, H. (2019). İyi Oluşun Maneviyat Endeksi Ölçeği Ölçeği'nin Uyarlanması. *Turkish Studies Social Sciences*, 14(3), 723-737.
- Korkut Owen, F. ve Owen D. W. (2012). İyilik Hali Yıldızı Modeli, Uygulanması ve Değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(9): 24-33.
- Köktürk Dalcı, B., Durgun, H. & Can, Ş. (2021). Onkoloji Biriminde Tedavi Alan Hastaların Manevi İyi Oluşları ve Yaşam Kaliteleri. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(2): 536-553.
- Kutlu, Ö., Ermin, C. & Aygin, D. (2020). Yoğun Bakım Hemşirelerinin Spiritüel İyi Oluşları İle Manevi Bakım Algılarının Değerlendirilmesi. *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi*, 3(3): 130-142.
- Leidy, M. S., Guerra, N. G. & Toro, R. I. (2010). Positive Parenting, Family Cohesion And Child Social Competence Among Immigrant Latino Families. *Journal of Family Psychology*, 24(3): 252-260.
- Martindale, D. (1978). Çeşitli İlkel Aile Biçimleri. Martindale, D. (1978). Çeşitli İlkel Aile Biçimleri. B, Dikeçligil ve A. Çiğdem (Eds.), *Aile Yazıları*, 1, 266-273.
- Mendi, E. (2015). *Koşullu anne-baba tutumunun mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Mert, A. ve Topal, İ. (2018). Benlik Ayrışmasının Manevi Yönelimine Etkisinin Bazı Değişkenlerle İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14): 68- 91.
- Murdock, G. P. (1967). *Social Structure*. Canada: Collier-Macmillan.
- Musa, A. S., Pevalin, D. J. & Al Khalaileh, M. A. A. (2017). Spiritual Well-being, Depression, And Stress Among Hemodialysis Patients In Jordan. *Journal of Holistic Nursing*. 20 (10): 1-12.

- Myers, J. E., Sweeney, T. J. & Witmer, J. M. (2000). The Wheel Of Wellness Counseling For Wellness: A Holistic Model For Treatment Planning. *Journal of Counseling and Development*, 78(3): 251-266.
- Nazlı, S. (2018). *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nimkoff, M. F. & Middleton, R. (1960). Types Of Family And Types Of Economy. *American Journal of Sociology*, 66(3): 215-225.
- Nirun N. (1994). *Sistematik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Nurkan, A. (2020). *Yetişkinlerin spiritüel iyi oluş düzeyleri ile bağlanma stilleri ve olumlu sosyal davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ogburn, W.F. (1963). *The Changing Functions of the Family: Selected Studies In Marriage And The Family*. USA: Rinehart and Winston Inc.
- Okan, N. ve Ekşi, H. (2017). Spirituality in Logotherapy. *Spiritual Psychology and Counseling*, 2(2): 143-164.
- Opatz, J. P. (1986). Stevens Point: A Longstanding Program for Students at a Midwestern University. *American Journal of Health Promotion*, 1(1): 60-67.
- Özabacı, N. ve Erkan, Z. (2020). *Aile Danışmanlığı: Kuram Ve Uygulamalara Genel Bir Bakış*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi: Çok Değişkenli Analizler*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özen Kutanis, R. ve Yıldız E. (2014). Pozitif Psikoloji İle Pozitif Örgütsel Davranış İlişkisi Ve Pozitif Örgütsel Davranış Boyutları Üzerine Bir Değerleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 5(11): 135-154.
- Öztürk, N. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Aile İklimi Ve Anne Babaya Bağlanma Biçimleri İle Özgüven Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 3(1): 9-22.

- Sayın, Ö. (1991). Aile İçi İlişkilerin Toplum Ve Birey Boyutunda Çözümlemesi, B. Dikeçligil ve A. Çiğdem (Der.), *Aile Yazıları*. Ankara: Başbakanlık Araştırmaları Kurumu Yayınları, 522-538.
- Scheck-Varner, J. E. (2009). *Effects of spiritual well-being, religious coping, and hardiness on parenting behaviors in low socioeconomic status families*. (Unpublished Doctoral Thesis). The University of Sothern Mississippi, Submitted to the Graduate Studies Office, Mississippi.
- Seaward, B. L. (1991). Spiritual Wellbeing: A Health Education Model. *Journal of Health Education*, 22(3): 166-169.
- Seligman, M. E. (2002). Positive Psychology, Positive Prevention and Positive Therapy. Handbook of Positive Psychology. C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Eds.). *Handbook of Positive Psychology*. New York: Oxford University Press, 3-13.
- Seligman, M. P. ve Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology: An Introduction. *American Psychologist*, 55(1): 5-14.
- Sharabi, A., Levi, U. & Margalit, M. (2012). Children's Loneliness, Sense Of Coherence, Family Climate And Hope: Developmental Risk And Protective Factors. *The Journal of Psychology*, 146(1-2): 61-83.
- Shultz, D. P. & Shultz, S. E. (2011). *A History of Modern Psychology*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Simpson, D. B., Cloud, D. S., Newman, J. L. & Fuqua, D. R. (2008). Sex and Gender Differences in Religiousness and Spirituality. *Journal of Psychology & Theology*, 36(1): 42-52.
- Stanard, R.P., Sandhu, D.S. & Painter, L.C. (2000). Assessment Of Spirituality In Counseling. *Journal of Counseling & Development*, 78(2): 204-210.
- Şirin, T. (2018). Maneviyat Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Studies*, 13(18): 1283-1309.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Allyn and Bacon.

- Telef, B. B. (2011). *Özyeterlikleri farklı ergenlerin psikolojik semptomlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tezcan, M. (1990). *Toplumsal ve Kültürel Değişme*. Ankara: Ankara üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Topbay, Y. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve aile işlevleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Topuz, C. (2013). *Özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuncay, T. (2007). Kronik Hastalıklarla Baş Etmede Tinsellik, *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 17(2): 13-20.
- Tunç, B. (2020). *Manevi iyi oluşla aile doyumunu arasındaki ilişkide aile desteği ve bütünlüğünün rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turgut, T. (2019). *Üniversite öğrencilerinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünün incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. (2022a). Aile kavramının sözlük karşılığı. *Güncel Türkçe Sözlük* <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 15.12.2022].
- (2022b). Maneviyat kavramının sözlük karşılığı. *Güncel Türkçe Sözlük* <https://sozluk.gov.tr/> [Erişim Tarihi: 17.12.2022].
- Türkgeldi, E. (2019). *Öğretmen adaylarının sahip olduğu değerler manevi iyi oluş ve sabır arasındaki yordayıcı ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uysal, V. (2016). Gençlerde Empati Eğilimi, Anne-Baba Tutumları ve Dindarlık. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Özel Sayı: 7-40*.

- Van Steijn, D. J., Oerlemans, A. M., van Aken, M. A., Buitelaar, J. K. & Rommelse, N. N. (2015). The Influence Of Parental And Offspring Autism Spectrum Disorder (ASD) And Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) Symptoms On Family Climate. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 2021-2030.
- Yapıcı, Ş. (2010). Türk Toplumunda Aile ve Eğitim İlişkisi. *Turkish Studies*, 5(4), 1544-1570.
- Yasin, A. S. ve Dzulkipli, M. A. (2010). The Relationship Between Social Support and Psychological Problems Among Students. *International Journal of Business and Social Science*, 1(3): 110-116.
- Yavuz, B. (2019). *Öğretmen adaylarında psikolojik dayanıklılık ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişki: Manevi iyi oluşun rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeter, S. İ. (2019). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin aile aidiyeti ve manevi yönelimlerine göre yordanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yiğit, M. Ç. (2022). *Yetişkinlerin ilişki rol beklentilerinin yordanmasında aile iklimi ve romantik ilişkideki bağlanma stilinin rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yuyucu, Y. (2022). *Evli bireylerde kök aile ilişkileri, evlilik uyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yüksel, R. (2012). Genç Yetişkinlerde Yaşamın Anlamı. *Sakarya University Journal of Education*, 2(2): 69-83.
- Zinnbauer, B. J. & Pargament, K. I. (2013). Dindarlık ve Maneviyat. S.Düzgüner (Çev). R. F. Paloutzian & C. L. Park (Eds), *Din ve Maneviyat Psikolojisi*. Ankara: Phoenix Yayınevi, 61-102.

EKLER

Kişisel Bilgi Formu (Ek-1)

Sayın katılımcı

Bu araştırmanın amacı, aile iklimi ile ruhsal iyi oluş arasında ilişki olup olmadığını belirlemektir. Vereceğiniz yanıtlar araştırmacı tarafından gizli tutulacak olup sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Formlara isminizi yazmanıza gerek yoktur. Formlarda doğru veya yanlış cevap bulunmadığından size en uygun seçeneği boş bırakmadan işaretleyiniz. Soruları içtenlikle cevaplamanız araştırma sonuçlarının geçerliliğine ve güvenilirliğine katkı sağlayacaktır.

Yardımlarınız ve katkınız için teşekkür ederim.

Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL

Adı SOYADI

İstanbul Sabahattin Zaim Ün.

RPD Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek.....

Kardeş Sayınız:

Yaşınız.....

Medeni Durumunuz: () Evli () Bekar

Babanız Hayatta mı? (...) Evet (...) Hayır Anneniz Hayatta mı? (...) Evet (...) Hayır

Sosyo-Ekonomik Düzeyinizi Nasıl Tanımlarsınız? () Alt Düzey () Orta Düzey () Üst Düzey

Annenizin size yönelik tutumu:

() Demokratik () İlgisiz () Aşırı koruyucu () Baskıcı/otoriter () Tutarsız

Babanızın size yönelik tutumu:

() Demokratik () İlgisiz () Aşırı koruyucu () Baskıcı/otoriter () Tutarsız

Annenizin eğitim durumu: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü

Babanızın Eğitim durumu: () İlkokul () Orta okul () Lise () Üniversite () Lisansüstü

İyi Oluşun Maneviyat Ölçeği (EK-2)

İYİ OLUŞUN MANEVİYAT ÖLÇEĞİ		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Kendime yardım etmek için yapabileceğim fazla bir şey yok.	1	2	3	4	5
2.	Sıklıkla, başladığım işi tamamlayamam	1	2	3	4	5
3.	Sorunlarımı anlamaya başlayamıyorum.	1	2	3	4	5
4.	Kişisel sorunlarım ve zorluklarım olduğunda bunalmırım.	1	2	3	4	5
5.	Sorunlarımı çözmeye nasıl başlayabileceğimi bilmiyorum.	1	2	3	4	5
6.	Hayatımı değiştirmek için yapabileceğim pek bir şey yok.	1	2	3	4	5
7.	Hayatımın amacını henüz bulamadım.	1	2	3	4	5
8.	Kim olduğumu, nereden geldiğimi ya da nereye gideceğimi bilmiyorum.	1	2	3	4	5
9.	Yaşamımda bir amaç eksikliği var	1	2	3	4	5
10.	Bu dünyada nereye ait olduğumu bilmiyorum	1	2	3	4	5
11.	Hayatın anlamını anlamaktan çok uzağım.	1	2	3	4	5
12.	Şu anda yaşamımda büyük bir boşluk var.	1	2	3	4	5

Aile İklimi Ölçeği (EK-3)

		Kesimlikte Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesimlikte Katılıyorum
	Aşağıda ailelerin yaşadığı birtakım deneyimler anlatılmaktadır. Sizden kendi ailenizi düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen, size en çok uyan beş seçeneğten birini işaretleyiniz. Not: Lütfen, bu anketi yanıtlarken aynı aile kavramını göz önünde bulundurunuz. Örneğin; geniş ailenizi düşünerek cevaplıyorsanız lütfen tüm soruları geniş ailenize göre; eğer çekirdek ailenizi düşünerek yanıtlıyorsanız tüm soruları çekirdek ailenize göre yanıtlayınız.					
1	Birçoğumuzun en güçlü duygusal bağları ailenin dışındaki kişilerdedir.	1	2	3	4	5
2	Aramızdaki duygusal bağlar çok kuvvetlidir.	1	2	3	4	5
3	Genelde birlikte olmaktan mutluyuzdur.	1	2	3	4	5
4	Bir süre ayrı kaldığımızda birbirimizi özleriz.	1	2	3	4	5
5	Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.	1	2	3	4	5
6	Duygusal olarak yakın değilizdir.	1	2	3	4	5
7	Birbirimizi çok severiz.	1	2	3	4	5
8	Aile üyeleri birbirlerine karşı samimidirler/sıcaktırlar.	1	2	3	4	5
9	Yaşça daha büyük olanlar, yaşı küçük olanların ne yapıp ne ettiğiyile yakından ilgilenir.	1	2	3	4	5
10	Yaşça büyük olanlar, yaşı küçük olanların mutluluk ve sağlığıyla yakından ilgilenir.	1	2	3	4	5
11	Yaşça büyük olanlar daha genç olanların hedeflerini fazlasıyla desteklerler.	1	2	3	4	5
12	Yaşça büyük olanlar daha genç olanların ihtiyaçlarına karşı çok duyarlıdır.	1	2	3	4	5
13	Daha yaşlı aile üyeleri, ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünce ve endişelerle yakından ilgilenirler.	1	2	3	4	5
14	Yaşça büyük olanların yaşı daha küçük olanlara karşı koruyucu bir tutumu vardır.	1	2	3	4	5
15	Kişiler birbirlerinin düşüncelerini önemsemezler.	1	2	3	4	5
16	Birbirimizi dinlemek için birbirimize vakit ayırırız.	1	2	3	4	5
17	Zor durumlara etkili bir biçimde başa çıkarız.	1	2	3	4	5
18	İhtiyacımız olduğunda birbirimize her zaman yardım edebiliriz.	1	2	3	4	5
19	Zorluklarla karşılaştığımızda birlikte ve etkin bir biçimde uğraşırız.	1	2	3	4	5
20	Ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz.	1	2	3	4	5
21	Beklenmeyen durumlara mücadele etmekte kötüyüzüzdür.	1	2	3	4	5
22	Yaşı daha küçük olanlar, yaşı daha büyük olanların isteklerine uyum göstermeye çalışır.	1	2	3	4	5
23	Yaşça büyük olanların isteklerine uyulur.	1	2	3	4	5
24	Yaşı büyük olanların otoritesi sorgulanmaz.	1	2	3	4	5
25	Kuralları ailenin yaşı büyük olanları koyar.	1	2	3	4	5
26	Kararları, yaşça büyüklüğe bakmaksızın, her bireyin eşit söz sahibi olacağı biçimde alırız.	1	2	3	4	5
27	Yaşça büyük olanların sözü emir sayılır.	1	2	3	4	5
28	Yaşa bakmaksızın bütün aile üyeleri eşit yetkiye sahiptir.	1	2	3	4	5
29	Çoğu konu üzerinde benzer görüşlerimiz/bakış açılarımız vardır.	1	2	3	4	5
30	Çoğu zaman sosyal konularla ilgili çok farklı görüşlere sahibizdir.	1	2	3	4	5
31	Tutumlarımız ve inançlarımız çok benzerdir.	1	2	3	4	5
32	Konular üzerinde tamamen farklı bakış açılarına sahibiz.	1	2	3	4	5
33	Hayata dair değerlerimiz çok benzerdir.	1	2	3	4	5
34	Benzer biçimde düşünürüz.	1	2	3	4	5

Ölçek Kullanım İzinleri (Ek-4)



T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı : E-20292139-050.01.04-46006
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın Aslı GÜNEŞ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

"Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimi Algıları ile Manevi İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmanız, kurulumuzun 27.01.2023 tarihli ve 2023/01 sayılı toplantısında değerlendirilerek, araştırmanızın etik açıdan uygun bulunduğuna katılanların oy birliği ile karar verilmiştir

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Kadir CANATAN
Kurul Başkanı

Ek:25-Aslı Güneş Etik Onay Belgesi (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BS997M2KJ* Pin Kodu :28402
Adres:Halkalı Caddesi No: 281 Küçükçekmece/İstanbul
Telefon:444 97 98 Faks:+90 (212) 693 82 29
e-Posta: bilgi@izu.edu.tr Web: www.izu.edu.tr
Kep Adresi: izu@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://ebys.izu.edu.tr/enVision/Dogrula/0N3>

Bilgi için: Zeyneb Funda TEZ
KURTULUŞ
Unvanı: Yeminli Katip
Tel No: +902126929606



ÖZGEÇMİŞ

Aslı GÜNEŞ

EĞİTİM

Lisans: Fatih Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, 2014, İstanbul

Pedagojik Formasyon: Yıldız Teknik Üniversitesi, 2014, İstanbul

TOMER, 2014

İstanbul Sanat Akademisi Yaratıcı Drama Liderliği/ Eğitimci, 2020

BİLDİRİLER

Üniversite Öğrencilerinin Aile İklimlerinin Manevi İyi Oluşlarına Etkisinin İncelenmesi, İkinci Uluslararası Bilimsel Gelişmeler Kongresi (2022)